

Regeringens proposition

2019/20:188

Sveriges genomförande av Agenda 2030

Prop.
2019/20:188

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 17 juni 2020

Stefan Löfven

Isabella Lövin
(Miljödepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen presenterar regeringen inriktningen för arbetet med att genomföra Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Som ett led i arbetet föreslår regeringen ett övergripande mål som förankrar och tydliggör Sveriges åtagande att genomföra Agenda 2030 för en hållbar utveckling i dess tre dimensioner – den ekonomiska, sociala och den miljömässiga – genom att föra en samstämmig politik nationellt och internationellt. Genomförandet av agendan ska präglas av agendans princip att ingen ska lämnas utanför.

Agendan sträcker sig till år 2030 men arbetet för hållbar utveckling bör präglas av långsiktighet och uthållighet även bortom detta år. Det mål som föreslås i propositionen ger förutsättningar för en sådan uthållighet. Propositionen understryker att agendan ska integreras i ordinarie processer. Arbetet med att genomföra redan beslutade riksdagsbundna mål är avgörande för genomförandet av agendan.

Det föreslagna målet bör följas upp och redovisas samlat till riksdagen i en särskild bilaga i budgetpropositionen minst en gång per mandatperiod. Denna redovisning bör ersätta den resultatredovisning som tidigare gjorts för Sveriges politik för global utveckling (PGU).

Av propositionen framgår att regeringen även bör vara aktiv i den internationella uppföljningen bl.a. genom att delta i den frivilliga nationella granskningen vid FN:s politiska högnivåforum för hållbar utveckling en gång under varje mandatperiod. Behovet av samverkan inom EU och internationellt betonas. Propositionen framhåller slutligen vikten av samordning och samverkan med aktörer i hela samhället.

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Ärendet och dess beredning	4
3	Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling.....	4
3.1	Den politiska deklARATIONEN och de 17 globala målen för hållbar utveckling	5
3.2	Lägesbild för genomförandet av Agenda 2030	6
3.3	Utvecklingsfinansiering och medel för att genomföra agendan	7
3.4	Internationell samverkan för genomförandet av Agenda 2030	8
3.5	Att ingen ska lämnas utanför är en central princip i Agenda 2030	10
3.6	Barn och ungas perspektiv betonas särskilt i agendan	11
4	Ett mål för Agenda 2030 och en stärkt samstämmig politik.....	12
5	De riksdagsbundna målen bidrar till att genomföra Agenda 2030	17
5.1	Agenda 2030 – ett samlat målsystem för hållbar utveckling.....	17
5.2	Arbetet för en hållbar utveckling	17
5.3	Delmålen i Agenda 2030 i relation till de riksdagsbundna målen.....	18
6	Uppföljning av Sveriges genomförande av Agenda 2030	20
7	Stärkta förutsättningar för att integrera Agenda 2030 i ordinarie processer – en innovativ förvaltning	24
7.1	Regeringens fortsatta arbete med Agenda 2030.....	24
7.2	En innovativ och samverkande förvaltning.....	25
8	Partnerskap och arenor för samverkan.....	31
8.1	Kommuner och regioner	32
8.2	Näringslivet.....	34
8.3	Civilsamhället	36
8.4	Sverige som pådrivande kraft inom EU och internationellt	37
Bilaga 1	Sammanfattning från Agenda 2030-delegationens slutbetänkande Världens utmaning – världens möjlighet (SOU 2019:13).....	39
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanserna	46
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 juni 2020	48

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om mål för Sveriges genomförande av Agenda 2030 (avsnitt 4).

2 Ärendet och dess beredning

Den 10 mars 2016 fattade regeringen beslut om direktiv till en kommitté i form av en nationell delegation för att stödja och stimulera genomförandet av Agenda 2030 (dir. 2016:18). Kommittén, som antog namnet Agenda 2030-delegationen, hade i uppdrag att dels lämna förslag för Sveriges genomförande av agendan, dels förankra agendan och de 17 globala målen för hållbar utveckling genom en bred dialog med främst myndigheter, kommuner, regioner, näringsliv, civilsamhälle och forskarsamhälle.

Under arbetets gång överlämnade delegationen fyra delredovisningar till regeringen: den 1 november 2016, den 1 mars 2017, den 31 maj 2017 och den 1 mars 2018. I mars 2019 överlämnade delegationen sitt betänkande ”Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning – världens möjlighet” (SOU 2019:13) till regeringen. Betänkandet är en slutredovisning av uppdraget och innehåller förslag till hur arbetet med Agenda 2030 ska genomföras. En sammanfattning av delegationens betänkande finns i *bilaga 1*.

Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*. En sammanställning av remissvaren finns tillgänglig i Miljödepartementet (dnr. M2019/00661/S).

I propositionen presenteras ett förslag till ett nytt gemensamt mål för Agenda 2030 och politiken för global utveckling (PGU) och en samlad inriktning för arbetet med att genomföra och följa upp Agenda 2030. Av regeringens skrivelse Politiken för global utveckling i genomförandet av Agenda 2030 (skr. 2017/18:146) framgår att PGU är ett centralt verktyg i genomförandet av Agenda 2030.

Av budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 2) framgår att regeringen avser att under 2020 återkomma till riksdagen med en samlad inriktning för arbetet med att genomföra och följa upp agendan. Vidare framgår att regeringen avser att bedriva en ambitiös politik för hållbar utveckling och för att genomföra de globala målen. Regeringen har, utifrån delegationens förslag i betänkandet, regeringens handlingsplan för Agenda 2030 (2018–2020) och Statskontorets delrapport från 2019 (2019:15) bedömt att det finns skäl att lägga fram en inriktningsproposition med ett gemensamt mål för Agenda 2030 och stärkt samstämmig politik samt en samlad inriktning för arbetet med att genomföra och följa upp agendan.

3 Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling

Vid Förenta nationernas (FN) toppmöte den 25 september 2015 antog FN:s medlemsstater resolutionen Agenda 2030 för hållbar utveckling (A/RES/70/1). Agendan förhandlades inom FN:s generalförsamling, där samtliga FN:s medlemsstater ingår.

Agendan är en handlingsplan med mål för omställning till ett hållbart samhälle för människorna, planeten och välbefinnandet. Världens länder har åtagit sig att fram till år 2030 leda världen mot en hållbar och rättvis framtid, att utrota fattigdom och hunger överallt, att bekämpa ojämlikheter inom och mellan länder, att bygga fredliga, rättvisa och inkluderande samhällen, att alla ska kunna åtnjuta de mänskliga rättigheterna, att främja jämställdhet och kvinnors och flickors egenmakt, att vidta ansträngningar för att nå dem som är mest utsatta först samt att säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser.

Agenda 2030 genomsyras av ett rättighetsperspektiv som säkrar alla individers politiska och medborgerliga rättigheter, likväl som de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna. Detta kommer till uttryck i den centrala principen att ingen ska lämnas utanför.

Agendan ger uttryck för komplexa globala utmaningar som behöver hanteras gemensamt genom ambitiösa multilaterala lösningar.

Agendan utgörs av fyra beståndsdelar:

- politiska deklARATIONER,
- 17 mål och 169 delmål,
- medel för genomförande, och
- ett ramverk för översyn och uppföljning.

3.1 Den politiska deklARATIONEN och de 17 globala målen för hållbar utveckling

Den politiska deklARATIONEN från 2015 (A/RES/70/1) beskriver de utmaningar och möjligheter som världen står inför och som agendan ska bidra till att hantera. DeklARATIONEN innehåller en rad centrala utgångspunkter, principer och åtaganden som tydliggör ambitionen och omfattningen av Agenda 2030. Under högnivåmötet 2019, i samband med öppnandet av FN:s 74:e generalförsamling, antogs ytterligare en politisk deklARATION: ”Växla upp genomförandet för handling och leverans på hållbar utveckling” (A/RES/74/4).

Agendan riktar sig såväl till alla länder enskilt som till världen som helhet. Varje land måste ta ställning till vilket angreppssätt och vilka åtgärder som ska vidtas utifrån nationella förutsättningar. Agendan betonar att partnerskap är ett grundelement för genomförandet och att samhällets olika aktörer på lokal, regional och nationell nivå därmed måste samverka.

Agendan betonar vikten av samstämmighet mellan olika utgiftsområden. Agendan innehåller 17 mål och 169 delmål. Agendans mål och delmål är integrerade och odelbara och omfattar samtliga tre dimensioner av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga. Jämställdhet och partnerskap ska integreras i alla målen. De 17 målen är följande:

- Mål 1. Avskaffa fattigdom i alla dess former överallt.
- Mål 2. Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk.
- Mål 3. Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar.

- Prop. 2019/20:188
- Mål 4. Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla.
 - Mål 5. Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt.
 - Mål 6. Säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla.
 - Mål 7. Säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla.
 - Mål 8. Verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla.
 - Mål 9. Bygga motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering samt främja innovation.
 - Mål 10. Minska ojämlikheten inom och mellan länder
 - Mål 11. Göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.
 - Mål 12. Säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster.
 - Mål 13. Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser.
 - Mål 14. Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för en hållbar utveckling.
 - Mål 15. Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, främja ett hållbart brukande av skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstöringen samt hejda förlusten av biologisk mångfald.
 - Mål 16. Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva, och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer.
 - Mål 17. Stärka genomförandemedlen och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling.

3.2 Lägesbild för genomförandet av Agenda 2030

Agendan ger uttryck för komplexa globala utmaningar som behöver hanteras gemensamt genom ambitiösa multilaterala integrerade lösningar. Den snabba och världsomfattande spridningen av det nya coronaviruset visar med extra tydlighet att vi lever i en globaliserad värld där de ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensionerna är integrerade.

Den globala utvecklingen går i både positiv och negativ riktning. Fattigdomen minskar, fler barn går i skola och allt fler har tillgång till rent vatten och sanitet, vilket framgår av FN:s lägesrapport om hållbar utveckling (The United Nations Sustainable Development Goals Report 2019). Trots att människor i stora delar av världen överlag lever ett bättre liv i dag än för tio år sedan finns många utmaningar kvar för att fram till 2030 kunna säkerställa en hållbar framtid där ingen lämnas utanför i utvecklingen. Samtidigt som välståndet ökar globalt sett, ökar antalet svältande människor igen för första gången på ett decennium. Fler människor än någonsin befinner sig på flykt. Kränkningar av de mänskliga rättigheterna, hot mot ekosystemen och pågående konflikter förvärrar utmaningarna. De globala

utsläppen av växthusgaser har ökat med 47 procent från 1990 till 2016. Även antalet arter som hotas av utrotning har ökat. Effekterna av klimatförändringarna blir alltmer påtagliga. Protektionismen ökar och det multilaterala handelssystemet utmanas.

I september 2019 presenterade en grupp oberoende forskare som FN utsett en lägesrapport om världens genomförande av Agenda 2030 (Global Sustainable Development Report, GSDR). Rapporten visar på en avmattning i framstegstakten och att länderna är långt ifrån att nå målen. Trender som hotar att underminera framstegen är den ökande ojämlikheten, klimat- och miljöförändringarna, förlusten av biologisk mångfald, naturresurser och ekosystemtjänster samt en ökning av kemikalier och avfall från mänsklig aktivitet. Samtidigt visar rapporten att det finns möjlighet att vända utvecklingen.

Utvecklingstakten skiljer sig åt mellan länder och regioner, mellan kön och inkomstnivå, mellan stad och landsbygd. Kvinnor är fortfarande en stor majoritet av världens fattiga. De diskrimineras på arbetsmarknaden, i näringslivet, i hushållen och i beslutsfattandet. Den stora – och i de flesta fall ökande – skillnaden mellan de fattigaste och de rikaste bidrar till att bromsa en hållbar utveckling.

Av Statistiska centralbyråns (SCB) rapport Genomförandet av Agenda 2030 i Sverige – Statistisk lägesbild 2019 framgår att Sverige med nuvarande styrmedel och åtgärder inte når flera av de nationella klimat- och miljömålen. Därmed nås inte heller de relaterade målen i Agenda 2030. Växthusgaser, havsmiljön och förlusten av biologisk mångfald är några av de största problemområdena som pekas ut av myndigheten. Av rapporten framgår vidare att det inte skett särskilt stora förändringar jämfört med 2015. Flera av utmaningarna kvarstår. Av rapporten framgår också att den svenska konsumtionen driver utsläpp utomlands och motverkar på så sätt det globala målet om hållbara konsumtionsmönster. SCB har sammanfattat Sveriges utmaningar i tre övergripande punkter:

- Ojämlikheten mellan grupper minskar inte utan ökar inom flera områden.
- De flesta av de nationella miljö kvalitetsmålen är inte möjliga att nå med idag befintliga och beslutade åtgärder.
- Våld och kränkningar minskar inte.

Sverige har i hög utsträckning lagstiftning och riksdagsbundna mål som väl motsvarar Agenda 2030 men det krävs fortsatt arbete för att kunna nå ett flertal mål.

3.3 Utvecklingsfinansiering och medel för att genomföra agendan

I agendans politiska deklaration finns det beskrivet vilka medel som krävs för att genomföra de globala målen i agendan och under vart och ett av de 17 globala målen finns ett antal delmål som beskriver hur respektive mål bör genomföras. Beskrivning av hur finansieringen ska ske för att genomföra agendan ingår i mål 17 om genomförande och globalt partnerskap. Det görs också referenser till och ett erkännande av handlingsplanen för

Prop. 2019/20:188 utvecklingsfinansiering, den s.k. Addis-agendan (Addis Ababa Action Agenda) som också beslutades 2015, och som är en integrerad del av Agenda 2030. Addis-agendan innehåller avtal och policyrekommendationer i sju huvudkapitel som bl.a. rör offentlig och privat finansiering, forskning samt tekniköverföring mellan länder.

De globala finansiella flödena behöver ställas om för att bidra till en hållbar utveckling. För att det ska kunna ske behöver investerare ha tillräcklig information om vilka hållbarhetsrisker de är exponerade mot och transparenta mätmetoder och hållbarhetskriterier.

Även institutioner för utvecklingsfinansiering spelar en central roll för utveckling av privata företag i låg- och medelinkomstländer som bidrar till sysselsättning med anständiga arbetsvillkor och hållbar utveckling. Världshandelsorganisationen (WTO) spelar en viktig roll för att upprätthålla en öppen, regelbaserad, icke-diskriminerande och rättvis global handel som främjar ekonomisk tillväxt, minskad fattigdom och genomförandet av Agenda 2030.

Samtidigt som varje land har huvudansvar för sin egen resursmobilisering betonar agendan vikten av partnerskap, och att regeringar, den privata sektorn, arbetsmarknadens parter, det civila samhället, FN-systemet och andra aktörer gemensamt måste bidra med att mobilisera resurser. Det handlar både om finansiella resurser, kapacitetsutveckling och överföring av miljövänlig teknik. Verktyg så som nationella finansieringsramverk (Integrated National Financing Frameworks, INFF) samlar olika resursflöden (inhemsk resursmobilisering, officiellt statligt utvecklingsbistånd, privata investeringar) och kan bli viktiga verktyg för att integrera Addis-agendan med Agenda 2030 på landnivå. Det är också centralt att utlandsmyndigheter arbetar integrerat med utvecklingssamarbete, handel och främjande för att kunna bygga breda och långsiktiga relationer med länder även bortom biståndet.

Den globala covid-19-pandemins socioekonomiska effekter påverkar även förutsättningarna för att uppnå de globala målen till 2030. Till följd av den ekonomiska krisen har FN uppmanat till brådskande och kraftfulla åtgärder för att skydda de mest utsatta och för att upprätthålla en inkluderande ekonomisk tillväxt och finansiell stabilitet och främja en hållbar återhämtning.

3.4 Internationell samverkan för genomförandet av Agenda 2030

Förenta Nationerna, internationella finansiella institutioner och utvecklingsbanker

FN-systemet är centralt för att genomföra av Agenda 2030. Inom FN bedrivs en reformagenda som bl.a. syftar till att stärka FN:s utvecklings-system och anpassa det till genomförandet av Agenda 2030. Målet är att forma ett FN som är bättre rustat att bistå länder i genomförandet av Agenda 2030. Inom FN hålls varje år ett politiskt högnivåforum för hållbar utveckling (HLPF) som är en viktig del i den globala uppföljningen av Agenda 2030, se avsnitt 6.

Internationella finansiella institutioner, inklusive de multilaterala utvecklingsbankerna, spelar en viktig roll i genomförandet av Agenda 2030 och Addis-agendan genom att tillhandahålla policyrådgivning och finansiering till sina medlemsländer för att uppnå de globala målen samt genom att vara normsättare. De multilaterala utvecklingsbankerna är också viktiga aktörer för att mobilisera offentligt och privat kapital för att genomföra Agenda 2030. I maj 2018 undertecknade FN och Världsbanken en strategisk partnerskapsram (UN-WBG Strategic Partnership Framework) i syfte att stärka samarbetet i att genomföra Agenda 2030. Partnerskapsramen handlar främst om fyra områden:

- finansieringsfrågor
- kraftfulla åtgärder för att bekämpa klimatförändringar
- samarbete i länder drabbade av konflikt och humanitär nöd
- en förbättring av data- och statistiksystem.

Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling – OECD

Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) har sedan länge ett engagemang i FN:s processer för hållbar utveckling. OECD har tagit fram en modell för samstämmig politik för hållbar utveckling för att stärka länders förmåga att utforma, genomföra och följa upp politik som stödjer hållbar utveckling, såväl nationellt som internationellt. Syftet är att tillhandahålla verktyg för beslutsfattare och nyckelaktörer som kan stärka samstämmigheten och hantera integrerade mål med de tre dimensionerna av hållbar utveckling i den politiska utvecklingen.

Europeiska unionen – EU

EU har, sedan FN antog Agenda 2030 i september 2015, uttryckt en fast beslutsamhet att bli världsledande i att genomföra agendan.

Inför den nya kommissionens tillträde 2019 presenterades de politiska riktlinjerna för kommissionens arbete 2019–2024. Riktlinjerna innehåller sex övergripande ambitioner som tydligt använder FN:s globala mål för hållbar utveckling som utgångspunkt. Samtliga kommissionärer har uppdraget att främja genomförandet av de globala målen för hållbar utveckling inom sina respektive ansvarsområden. I kommissionens arbetsprogram för 2020 betonar kommissionen att dess arbete ska vägledas av Agenda 2030 och att FN:s mål för hållbar utveckling ska stå i centrum för det politiska beslutsfattandet och bli vägledande för allt arbete inom alla områden, både i och utanför EU.

Ett led i arbetet är kommissionens årliga strategi för hållbar tillväxt. Av rapporten för 2020 framgår att den europeiska gröna given är vägledande för tillväxtstrategin som ska hjälpa medlemsstaterna att genomföra Agenda 2030 och uppfylla de globala målen för hållbar utveckling samt EU:s och medlemsländernas mål om att uppnå klimatneutralitet till 2050. Vidare ska den europeiska planeringsterminen, som samordnar den ekonomiska politiken och finanspolitiken inom EU, förstärkas för att ytterligare hjälpa länderna att identifiera de politiska policyåtgärder som är bäst

Prop. 2019/20:188 lämpade för att på nationell nivå fullfölja den övergripande strategin (2019/20:FPM12). Ett viktigt verktyg för uppföljning av de globala målen är Eurostats indikatorer.

Norden

I augusti 2019 antog de nordiska statsministrarna en vision för det nordiska samarbetet – Norden ska bli världens mest hållbara region 2030. I arbetet med att förverkliga visionen är kopplingen till arbetet med Agenda 2030 central. För att förverkliga visionen ska all verksamhet inom ramen för det nordiska samarbetet i perioden fram till 2024 fokusera på tre strategiska prioriteringar, samtliga kopplade till de globala målen för hållbar utveckling: ett grönt Norden, ett konkurrenskraftigt Norden och ett socialt hållbart Norden.

De nordiska länderna ligger i täten i internationella jämförelser som granskar staters möjlighet att nå målen för Agenda 2030. Både 2018 och 2019 var Danmark, Sverige, Finland och Norge bland de åtta högst rankade länderna i den samlade bedömningen av hur agendan uppfylls som återfinns i SDG Index som Sustainable Development Solutions Network och Bertelsmann Stiftung tar fram årligen.

De nordiska länderna startade 2017 under ledning av Nordiska ministerrådet, de nordiska regeringarnas officiella samarbetsorgan, ett nordiskt program för att genomföra Agenda 2030 med namnet Generation 2030. Syftet är att synliggöra och förstärka agendan i det nordiska samarbetet.

3.5 Att ingen ska lämnas utanför är en central princip i Agenda 2030

En av agendans centrala principer är att ingen ska lämnas utanför (Leaving No One Behind). Principen innebär att de som har svårt att göra sina röster hörda och de som lever i fattigdom och utanförskap, dvs. de mest utsatta inte ska lämnas utanför. Principen sätter individen i fokus och syftar till att de globala målen ska nås för alla människor, i alla delar av samhället. I agendan lyfts bl.a. barn och unga, äldre, personer med funktionsnedsättning, personer som lever med hiv/aids, urfolk, flyktingar och migranter fram som viktiga att uppmärksamma utifrån denna princip. Ett återkommande mönster är att flickor och kvinnor diskrimineras och har färre möjligheter och sämre villkor än män och pojkar genom hela livet.

Att minska ojämlikheten både inom och mellan länder är en förutsättning för att ge alla människor tillgång till grundläggande samhällsservice så som bostad, god hälsovård, utbildning och ekonomisk egenmakt. Principen syftar till att motverka såväl socioekonomiska ojämlikheter och brist på jämställdhet som diskriminerande lagar och normer. Vidare ska inskränkningar av medborgerliga rättigheter som hindrar marginaliserade individer och grupper från att åtnjuta sina fulla rättigheter och delta i politiskt beslutsfattande, dialog och samråd motverkas.

Agenda 2030 och vägen mot en hållbar utveckling är en angelägenhet för hela samhället. Alla individer bör få tillgång till information och kunskap om agendan. Företrädare för de grupper som i dag ofta inte repre-

senteras vid dialoger och samråd behöver involveras i diskussionerna. Grupper som inte är organiserade eller som inte har kunskap och kompetens kan ha svårt att delta i befintliga former för dialog och samråd och det kan då finnas anledning att pröva nya dialogformer och kunskapsuppbyggnad för att nå ökad inkludering. Att inte lämna någon utanför är en nödvändighet för att de globala målen ska nås för alla människor, överallt, och för kommande generationer.

3.6 Barn och ungas perspektiv betonas särskilt i agendan

Agendan lyfter fram det långsiktiga perspektivet och genomsyras av barns och ungas perspektiv, för att ge nästa generation inflytande över dagens beslut. En utgångspunkt för hållbar utveckling är generationsperspektivet, som enligt Brundtlandkommissionens rapport "Vår gemensamma framtid" från 1987 innebär att den utveckling som tillfredsställer dagens behov inte får äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov och åtnjuta sina rättigheter. En tredjedel av agendans delmål refererar direkt eller indirekt till barns och unga människors egenmakt, deltagande och välmående.

En fjärdedel av världens befolkning är i dag mellan 10 och 24 år, varav 90 procent lever i utvecklingsländer. Barn och unga människor är de som påverkas av effekterna av de beslut som fattas av dagens äldre generationer. Ungas perspektiv, engagemang och innovationer är av stor betydelse för genomförandet av Agenda 2030 i Sverige och internationellt. Barns och ungas inkludering bör ske utifrån mångfalden i befolkningen, principen om att ingen ska lämnas utanför och barnets rättigheter. Det är viktigt att särskilt uppmärksamma och inkludera de som befinner sig i en särskilt utsatt situation, i utanförskap eller har svårt att själva göra sin röst hörd.

Hållbar utveckling kräver förståelse för och kunskap om framtida generationers utmaningar och behov, hur barns och ungas villkor ser ut och hur de ges rätt förutsättningar att utvecklas till sin fulla potential. Det är viktigt att barn och unga ges möjlighet att vara delaktiga och att ett barn- och ungdomsperspektiv inkluderas i arbetet med agendan. Barn och unga behöver också ges kunskap om hållbar utveckling för att de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030 ska uppnås.

FN:s säkerhetsråd har i sin resolution 2250 från 2015 om unga, fred och säkerhet uppmanat alla medlemsstater att verka för att inkludera unga i beslutsfattandet på alla nivåer och att samarbeta med unga människor för en stärkt social hållbarhet.

I november 1989 antog FN:s generalförsamling konventionen om barnets rättigheter, barnkonventionen (SÖ 1990:20). Barnkonventionen fastslår bl.a. att barn ska få uttrycka sin mening och bli lyssnade på, en rättighet som är central både för det enskilda barnet och för att skapa ett bättre samhälle och goda uppväxtvillkor för alla barn. Barnets rättigheter utgör en förutsättning för att genomföra agendans mål.

Vidare fastslår barnkonventionen att vad som bedöms vara barnets bästa ska beaktas i första hand vid alla åtgärder som rör barn. Den 1 januari 2020

4 Ett mål för Agenda 2030 och en stärkt samstämmig politik

Regeringens förslag: Sverige ska genomföra Agenda 2030 för en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling genom en samstämmig politik nationellt och internationellt. Genomförandet ska präglas av agendans princip att ingen ska lämnas utanför.

Regeringens bedömning: För att målet ska nås bör Sverige bedriva ett arbete som bidrar till hållbar utveckling i hela samhället, nationellt och internationellt. Det balanserade och integrerade förhållningssättet till hållbarhetens ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensioner är centralt. Arbetet bör utgå från nationella förutsättningar och bör genomföras i ordinarie processer. Två bärande utgångspunkter i arbetet bör vara ett rättighetsperspektiv och fattiga människors perspektiv på utveckling.

Arbetet för att nå målet bör genomföras i brett partnerskap med samhällets olika aktörer och internationella samarbetspartner.

Agenda 2030-delegationens förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. Agenda 2030-delegationens förslag till mål är att ”Sverige är ledande i genomförandet av FN:s Agenda 2030 för miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling både nationellt och internationellt.”

Regeringens förslag omfattar även målet för politiken för global utveckling (PGU). Detta innebär att det föreslagna målet innehåller som utgångspunkt att Agenda 2030 ska genomföras genom en samstämmig politik nationellt och internationellt och präglas av agendans princip att ingen ska lämnas utanför.

Remissinstanserna: De flesta, däribland *Folkhälsomyndigheten, Formas, Forum – Idébarna organisationer med social inriktning, GD10+1, Göteborgs universitet, Jernkontoret, Lika unika, Linköpings kommun, Malmö kommun, Region Uppsala, Riksantikvarieämbetet, Riksförbundet för social och mental hälsa (RSMH), Sametinget, Skatteverket, Skogsstyrelsen, Socialstyrelsen, Statistiska centralbyrån, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Världsnaturfonden WWF Sverige* och flertalet länsstyrelser, tillstyrker Agenda 2030-delegationens förslag.

Stockholm Environment Institute (SEI) stödjer förslaget och pekar på att parlamentarisk förankring är viktig. Eftersom samstämmighet mellan utgiftsområden är en central aspekt av Agenda 2030 och eftersom flertalet Agenda 2030-mål redan finns representerade bland tagna riksdagsbeslut, anser de att regeringen bör överväga om samstämmighet kan finnas explicit uttryckt som en ambition i målformuleringen.

Svenska FN-förbundet, Forum Syd, Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer, Concord Sverige, Svenska kyrkan och *Sveriges kristna råd* tillstyrker förslaget men understryker även behovet av en komplettering

om en samstämmig politik för hållbar utveckling i Sverige och globalt och om åtagandet om att ingen ska lämnas utanför.

Stockholms universitet och *Chalmers tekniska högskola* tillstyrker i och för sig ett mål för Agenda 2030 men avstyrker målet som delegationen föreslår bl.a. för att formuleringen i delegationens förslag gör att måluppfyllelsen är beroende av andra länders prestationsnivåer snarare än att mäta hur väl Sverige presterar. *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap* (MSB) föreslår en omformulering av delegationens föreslagna mål, då de menar att den föreslagna formuleringen kan tolkas som att Sverige bör vara ledande i arbetet nationellt.

Tillväxtverket är positivt till att stärka den politiska förankringen, men ställer sig tveksamt till att ett övergripande mål leder till att faktiska och mätbara effekter nås, och anser att mål måste kompletteras med tydligt angivna förflyttningar inom respektive målområde utifrån en svensk kontext.

Almega, Svensk handel och *Svenskt Näringsliv* ställer sig tveksamma till den ytterligare nyttan av att målen, som redan är en viktig utgångspunkt för samhällets arbete, läggs fram i en proposition för beslut inför riksdagen.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Sverige ska vara ledande i genomförandet av Agenda 2030

Genom Agenda 2030 har Sverige åtagit sig att verka för att nå målen i agendan dels nationellt, dels genom internationellt samarbete och partnerskap.

Hållbar utveckling ska vägleda all politik fram till 2030 och Sverige ska driva på genomförandet av Agenda 2030 såväl nationellt som internationellt. Detta framgår av regeringens handlingsplan för Agenda 2030 2018–2020. Regeringen har vid flera tillfällen uttalat att Sverige ska vara ledande i att genomföra av Agenda 2030. Genomförandet innebär en successiv omställning av Sverige till ett modernt och hållbart välfärdsland. Ett exempel på bidrag till denna omställning är att Sverige ämnar bli världens första fossilfria välfärdsland (prop. 2016/17:146). Utgångspunkten är att Agenda 2030 genomförs inom ordinarie strukturer för styrning och organisering och med utgångspunkt i de riksdagsbundna mål som gäller för respektive utgiftsområde (se vidare avsnitt 5). Genom att integrera och använda agendan som ett verktyg i de ordinarie processerna för hur politik utformas och genomförs kan regeringen föra en mer samstämmig politik.

Ett riksdagsbundet mål för Agenda 2030 behövs

Regeringen bedömer att ett riksdagsbundet övergripande mål behövs för att förankra och tydliggöra Sveriges åtagande att verka för att genomföra Agenda 2030 såväl nationellt som internationellt. Regeringens bedömning skiljer sig från de remissinstanser, bl.a. *Svenskt Näringsliv* och *Svensk handel*, som ställer sig tveksamma till den ytterligare nyttan av att ett mål läggs fram i en proposition till riksdagen. Genom målet kommer också riksdagen att involveras tydligt i arbetet med Agenda 2030. Agendan sträcker sig till år 2030 men arbetet för hållbar utveckling behöver fortsätta även efter detta år. Arbetet för hållbar utveckling i hela det svenska sam-

Prop. 2019/20:188 hället bör därför präglas av långsiktighet och uthållighet. Det mål som föreslås i propositionen skapar en tydlig riktning och ger förutsättningar för en sådan uthållighet. Målet tydliggör också att åtagandet att genomföra agendan är ett fortlöpande arbete som innebär att integrera och använda agendan som ett verktyg i ordinarie processer. Målet blir därmed vägledande för att all berörd politik på lämpligt sätt ska bidra till en hållbar utveckling.

Arbetet med att genomföra agendan kräver åtgärder inom i stort sett samtliga utgiftsområden. Beslut inom ett utgiftsområde kan innebära en risk för att det uppstår målkonflikter i förhållande till andra utgiftsområden. I ett sådant fall behöver avvägningar göras så att andra utgiftsområden och därigenom även de globala målen beaktas.

Det behövs ett övergripande mål som anger inriktningen och säkrar att åtgärder inom de olika utgiftsområdena bidrar till omställningen till ett hållbart samhälle i linje med Agenda 2030, såväl nationellt som internationellt. Arbetet för att genomföra ett sådant mål bör ske inom ramen för redan existerande riksdagsbundna mål och ta sin utgångspunkt i målen för respektive utgiftsområde (se vidare avsnitt 5). Det mål som föreslås tillför ett kompletterande helhetsperspektiv på hållbar utveckling till de riksdagsbundna mål som redan finns. På detta sätt bidrar målet till att genomföra av Agenda 2030 och att ställa om till ett hållbart samhälle.

Från samstämmig politik för global utveckling till samstämmig politik för hållbar utveckling

Sveriges politik för global utveckling (PGU) beslutades år 2003. Sverige var därmed ett av de första länderna i världen som antog ett övergripande och långsiktigt mål för en samstämmig politik. PGU togs fram för att bidra till millennieutvecklingsmålen.

PGU präglas av två perspektiv: rättighetsperspektivet och fattiga människors perspektiv på utveckling. Målet för PGU är att det ska råda samstämmighet mellan alla svenska utgiftsområden och politiska beslut för att främja, eller i vart fall inte motverka, de utvecklingspolitiska målen. PGU framhåller också vikten av utökad samverkan. Myndigheter, kommuner, enskilda organisationer, näringsliv och fackföreningsrörelsen lyfts särskilt fram. Behovet av ökad samverkan inom EU och internationellt betonas också.

I agendans delmål 17.14 framhålls behovet av samstämmig politik för hållbar utveckling. Målet innebär att de tre dimensionerna av hållbar utveckling systematiskt integreras i ett lands politikutveckling. Samstämmighet för hållbar utveckling är en vidareutveckling av samstämmighet för global utveckling och har en betydligt bredare ansats. Målet syftar till att säkerställa att all politik stödjer hållbar utveckling - lokalt, regionalt, nationellt och internationellt.

Inom OECD pågår ett arbete med att vidareutveckla samstämmighet för utveckling (Policy Coherence for Development) till samstämmighet för hållbar utveckling (Policy Coherence for Sustainable Development). För att bistå länderna i arbetet med att genomföra Agenda 2030 har OECD:s medlemsländer, genom en inkluderande process, bl.a. tagit fram en modell med åtta byggstenar för en samstämmig politik för hållbar utveckling. Byggstenarna handlar bl.a. om politiskt beslutsfattande och ledarskap,

politisk integrering, samordning inom hela regeringen, engagemang bland samhällsaktörer samt rapportering och utvärdering.

Det mål som föreslås i propositionen ligger i linje med OECD:s arbetet och stärker bl.a. arbetet med integrering, samordning, rapportering och utvärdering.

Målsättningarna i PGU överensstämmer i stort med Agenda 2030. I regeringens skrivelse Politiken för global utveckling i genomförandet av Agenda 2030 (skr. 2017/18:146) betonas att PGU är ett centralt verktyg i att genomföra agendan. Det mål som föreslås i propositionen innehåller till stor del motsvarande målsättningar som finns i det riksdagsbundna målet för PGU. Regeringens bedömning är att rättighetsperspektivet och fattigas människors perspektiv på utveckling som präglar PGU, också bidrar till att genomföra agendan. Dessa perspektiv är centrala för att bidra till agendans princip om att ingen ska lämnas utanför. Det finns därför goda skäl att målet för PGU inkluderas i det mål som föreslås i propositionen. På så sätt omfattar detta mål att samstämmigheten mellan olika svenska utgiftsområden även blir mer utvecklingsfrämjande. Detta stämmer också väl överens med de remissinstanser däribland SEI, Svenska FN-förbundet och Concord Sverige, som efterfrågat ett förtydligande i det mål som föreslagits av Agenda 2030-delegationen om de internationella aspekterna och principen att ingen ska lämnas utanför. Det omhändertar också bl.a. Stockholms Universitets, Chalmers tekniska högskolas och MSB:s synpunkter om att delegationens förslag till formulering gör målet relativt till andra länders prestationsnivåer snarare än att mäta hur väl Sverige presterar och att Sverige ska vara ledande i arbetet nationellt. Att regeringen väljer att gå fram med ett förnyat riksdagsbundet mål för en samstämmig politik för hållbar utveckling i enlighet med Agenda 2030 är således en naturlig utveckling av PGU. Genom det mål som föreslås i propositionen skapas ett gemensamt mål för Agenda 2030 och för den samstämmighetspolitik som förts inom ramen för det riksdagsbundna målet för PGU. Regeringen vill dock tydliggöra att övriga delar av PGU fortsatt gäller. Detta gäller framförallt de delar som omfattar mål och inriktning för utvecklingssamarbetet.

Ett riksdagsbundet mål för Agenda 2030 stärker samstämmigheten

Agendans integrerade angreppssätt och helhetsperspektiv gör att det är av vikt att identifiera sambanden mellan olika utgiftsområden. Att identifiera potentiella synergier och målkonflikter mellan de olika utgiftsområdena på ett strukturerat sätt ger bättre beslutsunderlag för regeringen att fatta beslut som leder till en hållbar utveckling. För att nå de globala målen för hållbar utveckling behöver risken för att politiska beslut inom olika utgiftsområden motverkar genomförandet av Agenda 2030 och de globala målen minimeras. De områden där samverkan är möjlig behöver identifieras och prioriteras och mål- och intressekonflikter behöver synliggöras och hanteras. Några exempel på områden där samstämmiga åtgärder som leder till en hållbar utveckling är särskilt viktiga är klimat och miljö, innovation, tillväxt, god hälsa, investeringar, konsumtion och produktion.

Att effektivt arbeta för att stärka samstämmigheten kräver samspel dels mellan olika utgiftsområden, dels mellan åtgärder och initiativ på lokal, regional, nationell och internationell nivå. För att kunna bedöma om en

Prop. 2019/20:188 åtgärd bidrar till att genomföra behöver analyser göras av effekterna dels på olika utgiftsområden, dels på de olika nivåerna. Bedömningar, synsätt och delaktighet bör spegla hela bredden av ett problemområde och åtgärder utformas så att de på ett integrerat sätt stärker arbetet för hållbar utveckling, såväl i Sverige som internationellt.

Målet stärker agendans princip att ingen ska lämnas utanför

Även om Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling saknar ett uttryckligt mål om mänskliga rättigheter och demokrati har samtliga mål en koppling till olika aspekter av de mänskliga rättigheterna. Då de mänskliga rättigheterna är universella, ömsesidigt samverkande och odelbara finns mänskliga rättigheter, demokrati och god samhällsstyrning inkluderade i agendans inledande deklARATION. När det gäller arbetet för demokrati och mänskliga rättigheter har regeringen en högre ambition än Agenda 2030. Delmålen i Agenda 2030 är vägledande och bör därför ses som en lägsta nivå.

Principen om att ingen ska lämnas utanför värnas genom att arbetet med att genomföra agendan utgår från ett rättighetsperspektiv och fattiga människors perspektiv. Regeringen vill i det föreslagna målet för Agenda 2030 därför inskräpa vikten av ett tydligt rättighetsperspektiv i genomförandet.

Rättighetsperspektivet innebär att de mänskliga rättigheterna och demokrati är grundläggande för utveckling och utgår från det internationella ramverket för skydd av de mänskliga rättigheterna. Ramverket består av FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och de folkrättsligt bindande konventioner som antagits. Det innefattar fyra grundläggande principer: icke-diskriminering, deltagande, öppenhet och insyn samt ansvarstagande och ansvarsutkrävande. Rättighetsperspektivet medför bl.a. ett synliggörande av diskriminerade, exkluderade och marginaliserade individer och grupper. Detta så att människor, oavsett kön, ålder, funktionsnedsättning, etnisk tillhörighet, religion och andra trosuppfattningar, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck ska kunna åtnjuta sina rättigheter.

Genom att tillämpa rättighetsperspektivet hjälper det till att identifiera var särskilda åtgärder behövs för att stärka individers möjligheter att kräva sina rättigheter och att stärka staters förmåga att leva upp till sina åtaganden. Jämställdhet och kvinnors och flickors fulla åtnjutande av mänskliga rättigheter och barnets rättigheter är andra centrala delar i rättighetsperspektivet.

Genom det föreslagna målet vill regeringen också betona vikten av att förstå fattigdomens olika grundorsaker och att fattiga människors perspektiv är en utgångspunkt i genomförandet av Agenda 2030 och ingår i principen att ingen ska lämnas utanför. Fattiga människors perspektiv på utveckling innebär att fattiga kvinnors, mäns och barns situation, behov, förutsättningar och prioriteringar ska vara utgångspunkten för fattigdomsbekämpning och för att främja en rättvis och hållbar utveckling. Fattigdom berövar människor friheten att själva bestämma över och forma sina liv. Fattigdom kan också innebära att ens mänskliga rättigheter kränks.

Inom det svenska utvecklingssamarbetet används ett multidimensionellt synsätt för att förstå fattigdomens olika uttryck och grundorsaker med syfte att avskaffa fattigdom i alla dess former.

Ett multidimensionellt fattigdomsbegrepp tar sin utgångspunkt i resursfattigdom, och betonar vikten av att förstå hur resursfattigdom länkar till andra dimensioner av fattigdom så som brist på makt och röst, möjligheter och val samt mänsklig säkerhet. Enligt detta synsätt är en människa som lever i fattigdom såväl resursfattig som fattig i någon eller några av de andra dimensionerna.

5 De riksdagsbundna målen bidrar till att genomföra Agenda 2030

5.1 Agenda 2030 – ett samlat målsystem för hållbar utveckling

Agenda 2030 är en global samlad ansats för en hållbar utveckling. Det är en sammanhållen målstruktur med mål inom ett stort antal sakfrågor som även inkluderar ett stort antal redan etablerade perspektiv på såväl internationell som nationell nivå. Dessa perspektiv inkluderar t.ex. mänskliga rättigheter och jämställdhet. De inkluderar också villkor eller rättigheter för specifika grupper som t.ex. barn och unga, nationella minoriteter och personer med funktionsnedsättning. De olika målen i agendan utgår från sakfrågor och viktiga funktioner som t.ex. tillgång till hållbara livsmedel (mål 2), rätt till utbildning (mål 4), tillgång till vatten (mål 6), ekonomisk utveckling (mål 8), hållbar infrastruktur och innovation (mål 9) och bekämpande av klimatförändringarna (mål 13). Genom Agenda 2030 samlas sakfrågor och olika principer under det övergripande målet om en hållbar utveckling där ingen lämnas utanför.

Av agendan (A/RES/70/1 paragraf 55) framgår att varje lands regering ska säkerställa att det finns nationella delmål med utgångspunkt i den globala ambitionsnivån, men med hänsyn tagen till nationella förhållanden såsom kapacitet och utvecklingsnivå. I en svensk kontext innebär det att agendans delmål behöver omsättas utifrån svenska utgångspunkter och införlivas i den nationella politiken utifrån Sveriges förutsättningar. Detta gäller både inrikes- och utrikespolitik.

5.2 Arbetet för en hållbar utveckling

I Sverige har arbetet för att bidra till en hållbar utveckling pågått över flera decennier, även om det inte alltid har benämnts som hållbar utveckling.

Byggandet av det svenska välfärdssystemet med omfattande lagar t.ex. skollagen, socialtjänstlagen, budgetlagen, diskrimineringslagen och riksdagsbundna mål t.ex. de folkhälsopolitiska målen kan sägas ha bidragit till en social och ekonomisk hållbarhet. Arbetet med att förstärka miljöpolitiken har lett fram till stora satsningar som bidrar till förbättringar i

Prop. 2019/20:188 miljön och därmed till hållbar utveckling. Miljöpolitiken utgår från miljö-målssystemet (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10:MJU25, rskr. 2009/10:377) som i sin uppbyggnad är unikt i världen och där arbetet för att nå miljö-målen även bidrar till att uppnå mål inom andra utgiftsområden, t.ex. inom folkhälsopolitiken och att minska fattigdom.

Det finns riksdagsbundna mål som bidrar till hållbar utveckling inom i princip samtliga utgiftsområden. Målen varierar i sin utformning i format, omfattning och detaljeringsgrad. Det nationella arbetet har parallellt avspeglats i den svenska utrikespolitiken, som Sverige haft en stark röst i världen genom.

Arbetet har över tid blivit alltmer integrerat och sammanhållet. Ett exempel på detta är det svenska klimatpolitiska ramverk som består av en klimatlag, ett klimatpolitiskt råd och den klimatpolitiska handlingsplan som riksdagen nyligen behandlade (prop. 2019/20:65, bet. 2019/20:MJU16, rskr. 2019/20:314). Med Agenda 2030 blir vikten av ett integrerat och balanserat perspektiv med stärkt samstämmighet än mer tydligt.

Riksdagsbundna mål är styrande för regeringen och konkretiseras genom regeringens åtgärder och genom styrning av och uppdrag till statliga myndigheter. Kommuner och regioner är inte bundna av nationella mål om de inte anges i lag. De riksdagsbundna målen har dock ofta en indirekt styrande effekt även på den politik som bedrivs på lokal och regional nivå. Målen tydliggör politikens inriktning även för andra aktörer inom t.ex. näringslivet och civilsamhället. Detta bidrar till att de bättre kan bedöma hur den förda politiken kommer att beröra dem i deras arbete.

Genom budgetpropositionen redovisar regeringen varje år till riksdagen sin bedömning av måluppfyllelse av de riksdagsbundna målen och vilka åtgärder som regeringen har vidtagit för att målen ska uppnås. Regeringen kan också föreslå att riksdagen beslutar om att justera eller precisera existerande riksdagsbundna mål.

5.3 Delmålen i Agenda 2030 i relation till de riksdagsbundna målen

Många av de centrala principer som uttrycks i Agenda 2030 är redan tydligt formulerade som målsättningsstadgande i svensk grundlag. Av 1 kap. 2 § regeringsformen framgår att det allmänna ska främja en hållbar utveckling som leder till en god miljö för nuvarande och kommande generationer. Det framgår vidare av grundlagsbestämmelsen att det allmänna ska verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och motverka diskriminering av människor. Enligt samma bestämmelse ska vidare den enskildes personliga, ekonomiska och kulturella välfärd vara grundläggande mål för den offentliga verksamheten. Det allmänna ska trygga rätten till arbete, bostad och utbildning samt verka för social omsorg och trygghet och för goda förutsättningar för hälsa.

Agenda 2030-delegationen lämnade i mars 2018 en första analys av hur befintlig lagstiftning och de riksdagsbundna målen redan täcker in de 169 delmålen i Agenda 2030 och de tvärgående perspektiv som uttrycks i agendans deklARATION. Sammanfattningsvis visar analysen att en majoritet

av delmålen i Agenda 2030 redan omfattas helt eller till viss del av lagstiftning och av de riksdagsbundna målen. Vissa av de riksdagsbundna målen berör flera av agendans delmål, t.ex. målen inom områdena miljö och klimat, folkhälsa, funktionshinder, jämställdhet, kultur, arkitektur, form och design, ungdomspolitik, sociala tjänster, finansmarknad, regional tillväxtpolitik, den sammanhållna landsbygdspolitiken, samhällsplanering samt areella näringar och livsmedel. Delegationens analys visar att de riksdagsbundna målen utgör en del av den nationella implementeringen av agendans delmål och är därmed viktiga utgångspunkter för Sveriges genomförande av agendan.

Även om Agenda 2030-delegationens analys visar att det finns riksdagsbundna mål som i princip täcker in samtliga delmål i agendan visar analysen dock även på att de riksdagsbundna målen inte i alla delar på ett tydligt sätt ger vägledning för hur målen bidrar till hållbar utveckling. Det är också svårt att utläsa hur målen förhåller sig till bl.a. den övergripande principen i agendan om att ingen ska lämnas utanför. Det finns exempel på riksdagsbundna mål som tydligt ger sådan vägledning. Ett exempel är målet för samhällsplanering i utgiftsområde 18 i budgetpropositionen (prop. 2019/20:1, utg.omr.18, s. 12):

Ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas.

Det finns också exempel på mål som efter att agendan antogs har justerats så att det tydligt uttrycker att politiken ska bidra till en hållbar utveckling. Ett sådant exempel är den regionala tillväxtpolitiken (prop. 2019/20:1, utg.omr. 19, s. 11):

Utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i alla delar av landet.

De riksdagsbundna målen ser olika ut och har tagits fram i olika sammanhang. En del mål är kortfattade medan andra mål är förenade med delmål och tydliga system för uppföljning. Målen kan på olika sätt rymma agendans hållbarhetsperspektiv utan att detta explicit framgår. I samband med eventuella revideringar av riksdagsbundna mål bör helhetsperspektivet av hållbar utveckling integreras, där så är lämpligt.

Som framgår ovan har Sverige i hög utsträckning lagstiftning och mål som väl motsvarar Agenda 2030. Agenda 2030-delegationen drar i SOU 2019:13 slutsatsen att Sverige kan komma mycket långt i arbetet med att genomföra agendan genom att vidta åtgärder för att nå de mål som riksdagen redan beslutat om. Sverige har i vissa riksdagsbundna mål dessutom en högre ambition än vad som uttrycks på delmålsnivå i Agenda 2030. Sverige har därmed goda förutsättningar att vara ledande i arbetet med att genomföra agendan. Av SCB:s rapport "Genomförandet av Agenda 2030 i Sverige – Statistisk lägesbild 2019" framgår att Sverige alltjämt har flera utmaningar att hantera innan de riksdagsbundna målen nås. Sammantaget kan regeringen konstatera att arbetet med att genomföra de riksdagsbundna målen också är avgörande även för genomförandet av Agenda 2030.

6 Uppföljning av Sveriges genomförande av Agenda 2030

Regeringens bedömning: Regeringens samlade arbete med att nå det riksdagsbundna målet om att genomföra Agenda 2030 bör följas upp och redovisas samlat till riksdagen i en särskild bilaga i budgetpropositionen minst en gång per mandatperiod.

Redovisningen bör även ersätta den resultatredovisning som tidigare gjorts för Sveriges politik för global utveckling (PGU).

Regeringen bör vara aktiv i den internationella uppföljningen av Agenda 2030 bl.a. genom att delta i den frivilliga nationella granskningen vid FN:s politiska högnivåforum för hållbar utveckling en gång under varje mandatperiod.

Agenda 2030-delegationens förslag överensstämmer delvis med regeringens bedömning. Delegationen föreslår dock även att regeringen borde ge uppdrag till Ekonomistyrningsverket (ESV) att ta fram ett förslag till hur bilagan kan utformas. Regeringens bedömning tydliggör även att den särskilda resultatredovisning av Sveriges politik för global utveckling (PGU) som har gjorts till riksdagen vartannat år nu ersätts av redovisningen för Agenda 2030.

Remissinstanserna: De flesta av remissinstanserna däribland *Ekonomistyrningsverket, Folkhälsomyndigheten, GD10+1, Jämställdhetsmyndigheten, Livsmedelsverket, Malmö kommun, Naturhistoriska riksmuseet, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Sametinget, Skatteverket, Skogsstyrelsen, SMHI, Statens kulturråd, Statens museer för världskultur* och flera *länsstyrelser* tillstyrker i huvudsak delegationens förslag.

Världsnaturfonden WWF Sverige stödjer förslaget och påpekar att, utöver samlad redovisning bör agendan genomsyra hela budgetprocessen.

Svenska FN-förbundet anser att en redovisning av Agenda 2030 i budgetpropositionen är bra, men att regeringen vartannat år bör göra en särskild skrivelse till riksdagen om genomförandet av Agenda 2030 utifrån en handlingsplan och vilka mål- och intressekonflikter regeringen identifierat och hanterat.

Stockholm Environment Institute påpekar att Agenda 2030-bilagan även bör rapportera hur arbetet integrerats i budgetarbetet, dvs. hur uppfyllelse av de olika målen prioriteras och finansieras. *Svenska Uneskorådet* och *Naturvetarna* anser att förslaget är bra, men att det finns en risk att arbetet med Agenda 2030 inte synliggörs i hela budgetpropositionen och inom de relevanta utgiftsområdena om arbetet med agendan redovisas i en bilaga.

Forum syd och *Concord Sverige* tillstyrker förslaget och föreslår att regeringen dessutom ska redovisa hur regeringen på ett systematiskt sätt hanterar målkonflikter utifrån mänskliga rättigheter, hållbar utveckling och åtagandet om att ingen ska lämnas utanför.

Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer understryker att analysen i bilagan måste omfatta hela statsbudgeten och konsekvenserna av statsbudgetens prioriteringar.

Kungl. Tekniska högskolan önskar att redovisningen utgör en del av själva budgetpropositionen, inte att den presenteras som bilaga, samt att den innehåller en analys av hur propositionens förslag påverkar möjligheterna att nå målen i Agenda 2030.

Lantmäteriet, Svenskt Näringsliv och *GD10+1* påtalar att det är viktigt att förslaget är värdeskapande och inte leder till dubbelrapportering eller onödig administration. *Statistiska centralbyrån (SCB)* anser att bilagan bör tas fram i nära samarbete med SCB.

Skälen för regeringens bedömning

Vikten av uppföljning och krav enligt agendan

Agenda 2030 tydliggör att det bör följas upp hur genomförandet går på global, regional och nationell nivå och betonar att regeringarna har det huvudsakliga ansvaret för uppföljning och utvärdering.

Uppföljningen av genomförandet utgör en viktig del av arbetet med Agenda 2030 eftersom den möjliggör att stater kan hållas ansvariga för att förverkliga de åtaganden som följer av agendan. Uppföljning ska i möjligaste mån bygga vidare på befintliga etablerade uppföljningsstrukturer och samrådsformer. Sådana strukturer kan dock behöva vidareutvecklas för att göra det möjligt att följa upp agendans alla delar.

Uppföljning, utvärdering och översyn bidrar till genomförandet samt hjälper Sverige, liksom andra länder, att följa framstegen med att genomföra agendan och säkerställa att ingen lämnas utanför. Uppföljning främjar utbyten av bästa praxis och lärande samt identifierar nya och framväxande frågor. Uppföljningen är också viktig för att visa den förflyttning som Sverige gör mot målen.

Uppföljning av ett riksdagsbundet mål bidrar till måluppfyllelse

Ett mål för genomförandet av Agenda 2030 som är beslutat av riksdagen visar Sveriges åtagande på ett tydligt sätt och lägger grunden för systematisk uppföljning av genomförandet. Uppföljning och utvärdering är nödvändigt för att följa genomförandet och säkra måluppfyllelsen.

Ett flertal remissinstanser, bl.a. WWF, Kungl. Tekniska högskolan och Svenska Unescorådet har påpekat vikten av att Agenda 2030 integreras i hela budgetprocessen och görs synlig i hela budgetpropositionen. Budgetprocessen är den årliga process som styr och inverkar på stora delar av den offentliga verksamheten. I statsbudgeten beslutas de ekonomiska ramarna samt inriktningen för främst statsförvaltningens arbete, vilket även påverkar andra samhällsaktörer. Uppföljningen i statsbudgeten av det föreslagna målet för genomförandet av Agenda 2030 är därför central.

Budgetlagen (2011:203) ställer särskilda krav på återrapportering i budgetpropositionen för riksdagsbundna mål. Av budgetlagen framgår att regeringen i budgetpropositionen ska lämna en redovisning av de resultat som uppnåtts i verksamheten i förhållande till mål som har beslutats av riksdagen (10 kap. 3 §).

Prop. 2019/20:188 Som framgår av avsnittet om riksdagsbundna mål (avsnitt 5) så motsvarar de befintliga riksdagsbundna målen inom respektive utgiftsområde i hög utsträckning delmålen i Agenda 2030. De riksdagsbundna målen i respektive utgiftsområde som årligen redovisas i budgetpropositionen är därför viktiga i uppföljningsarbetet och bidrar till att förtydliga agendans mål och delmål i det svenska genomförandearbetet. Den redovisningen kvarstår men blir med nödvändighet uppdelad. För att även ge riksdagen en överblickbar och samlad redovisning av genomförandet av agendan bör det även minst en gång per mandatperiod lämnas en samlad och fördjupad redovisning till riksdagen. Bilagan bör innehålla en nu-lägesanalys, en analys av samstämmighet och en samlad redovisning av regeringens arbete med Agenda 2030 inklusive en redovisning av den förflyttning som Sverige har gjort mot målet. Vad gäller vissa remissinstansers förslag på specifika redovisningar får regeringen återkomma om närmare utformning av bilagan.

Den särskilda resultatredovisning av Sveriges politik för global utveckling (PGU) som har gjorts till riksdagen vartannat år integreras i och ersätts av redovisningen för Agenda 2030.

Ett riksdagsbundet mål och regeringens återrapportering ger också grund för riksdagens granskningsmyndighet Riksrevisionen att utvärdera det svenska genomförandearbetet i förhållande till uppsatta mål.

Statistiskt baserad analys av Agenda 2030 för uppföljning

Statistiska centralbyrån (SCB) har i uppdrag att ansvara för statistikbaserad analys av Sveriges genomförande av Agenda 2030. Regeringen gav 2017 SCB i uppdrag att analysera hur Sverige i dåvarande läge, baserat på tillgängliga data och resultat levde upp till mål och delmål i Agenda 2030. Denna analys kan fungera som en utgångspunkt när utvecklingen under åren framöver ska beskrivas.

Regeringen gav 2018 SCB i uppdrag att samordna utvecklingen, produktionen och tillgängliggörandet av statistik för uppföljningen av Sveriges genomförande av Agenda 2030 (Fi2018/02412/SFÖ och M2020/00628/K1). Tre delrapporter har lämnats och uppdraget ska slutredovisas i oktober 2021. SCB ska då även lämna förslag på hur den samordnade statistiska uppföljningen av Agenda 2030 ska organiseras efter att SCB:s uppdrag är slutfört fram t.o.m. 2030. Delredovisningen av den statistiska lägesbilden 2020 ska göras i form av en tematisk redovisning med fokus på principen om att ingen ska lämnas utanför. Redovisningen är tänkt att inspirera och bidra till ökad internationell aktivitet kring uppföljning av denna för agendan grundläggande princip.

SCB:s uppdrag är att dels följa upp de globala indikatorer som FN beslutat om, dels att följa upp de nationella indikatorer som SCB tagit fram i samarbete med andra svenska myndigheter och civilsamhället. Det är SCB som ansvarar för den nationella indikatorlistan för uppföljning av Agenda 2030. Regeringen gav i april 2020 SCB i uppdrag att, inom ramen för sitt befintliga uppdrag, årligen publicera en uppdaterad nationell indikatorlista. Listan kan uppdateras efter samråd med indikatoransvariga myndigheter och departement. Indikatorerna för hållbar utveckling är en central del i att följa upp de globala målen för hållbar utveckling. Indika-

torerna ska bidra till transparens och stödja möjligheten till faktabaserat beslutsfattande och djupgående analyser.

Den statistiska uppföljningen av Agenda 2030 ger en övergripande bild av Sveriges genomförande av Agenda 2030. Den kompletterar särskilda uppföljningar som görs inom enskilda utgiftsområden – som t.ex. energi, utbildning, transport eller miljö – som utgår från nationella mål och uppföljningssystem. Uppföljningen av Agenda 2030 avser inte att ersätta de särskilda uppföljningarna utan sammanför aspekter av dessa, särskilt där utgiftsområdena påverkar varandra. Uppföljningen av agendan kan på så sätt även bli ett verktyg för att uppmärksamma frågor där myndigheter i ännu högre grad behöver arbeta sektorsövergripande för att driva utvecklingen i en mer hållbar riktning. Uppföljningen ska i möjligaste mån utgå från redan befintlig statistik och befintliga indikatorer för att undvika merarbete för berörda myndigheter.

SCB:s rapportering kan ligga till grund för den regelbundna återrapporteringen till riksdagen om genomförandet av Agenda 2030. Genom detta möjliggörs en resultatbaserad ansats som också gör det möjligt att följa utvecklingen av resultat över tid.

Den statistiska uppföljningen av Agenda 2030 finns samlad på SCB:s webbplats. Regeringen tillsatte i februari 2020 en särskild utredare (dir. 2020:17) som ska fungera som nationell samordnare för Agenda 2030 och stödja regeringen i arbetet med att genomföra agendan. Samordnaren har bl.a. i uppdrag att i samarbete med SCB ta fram ett verktyg där data och statistik på ett enkelt sätt tillgängliggörs så att det går att följa Sveriges arbete för att nå de globala målen för hållbar utveckling.

De data som den offentliga sektorn samlar in och framställer är en viktig samhällsresurs som kan bidra till bättre analysunderlag och policyutveckling. De skapar ökad transparens och insyn i Sveriges arbete med hållbarhetsmålen, och möjliggör samtidigt för resten av samhället att bidra till uppföljningen av Agenda 2030.

Sveriges bidrag till den globala uppföljningen av Agenda 2030

Ländernas genomförande av agendan ska rapporteras till FN vilket sker på två olika sätt. Det ena är den statistiska uppföljningen genom globala indikatorer beslutade av FN. Dessa indikatorer är baserade både på befintliga indikatorer, som är kopplade till internationella avtal och överenskommelser, och på ny statistik. Det är FN:s statistikkommision som beslutar om de globala indikatorerna men det praktiska arbetet följs av en expertgrupp som lyder under kommissionen. Det är bl.a. expertgruppen som ansvarar för den statusrapport som FN årligen publicerar.

Den andra formen av rapportering är den frivilliga nationella granskning som länder gör vid FN:s politiska högnivåforum för hållbar utveckling (HLPF). Inför högnivåforumet 2017 presenterades den första rapporten från den svenska regeringen om genomförandet av Agenda 2030. Rapporten togs fram i en bred konsultationsprocess med underlag och bidrag från ett stort antal samhällsaktörer i olika referensgrupper. Regeringen anser att det är lämpligt att göra en nationell rapportering vid högnivåforumet en gång per mandatperiod.

En annan viktig del av högnivåforumet är den tematiska granskningen av de globala målen. Den tematiska granskningen ger enskilda medlems-

Prop. 2019/20:188 stater och intressenter möjlighet att lyfta fram framgångar och goda exempel samt utmaningar i genomförandet av specifika mål. Målen som särskilt granskas är också normalt fokus för den ministerdeklaration som antas vid högnivåforumet.

Forumet är centralt för uppföljningen och utvärderingen av agendan på global nivå. Forumet samlar varje år medlemsländer och andra aktörer för att följa upp det globala arbetet med Agenda 2030 samt arbetet inom de respektive länderna. Vart fjärde år genomförs forumet på stats- och regeringschefsnivå. Inför det tar en grupp oberoende forskare fram en statusrapport för genomförandet den s.k. Globala rapporten om hållbar utveckling som ger ett evidensbaserat underlag för stats- och regeringschefer att besluta om riktningen för den kommande tiden.

FN:s regionala ekonomiska kommissioner håller varje år förberedande regionala forum inför högnivåforumet. Resultatet från de regionala forumen utgör underlag till högnivåforumet. Sverige deltar i det regionala forumet för hållbar utveckling i UNECE-regionen (United Nations Economic Commission for Europe).

Databasen Kolada innehåller lokala och regionala nyckeltal för agendan

I regeringens handlingsplan för Agenda 2030 ingår åtgärder som ska stödja det lokala och regionala genomförandet. En av åtgärderna är att ta fram frivilliga nyckeltal för Agenda 2030 som kan vara till stöd för arbetet i kommuner och regioner. Rådet för främjande av kommunala analyser har ansvarat för framtagandet i samråd med SCB, Agenda 2030-delegationen och ett antal kommuner och regioner.

Nyckeltalen publicerades i mars 2019 i Kolada, en databas där nyckeltal för kommuners och regioners verksamheter kan jämföras och analyseras. Nyckeltalen är ett stöd för kommuner och regioners lokala och regionala arbete och kan användas för att delvis följa upp vad arbetet mot hållbarhetsmålen ger för resultat. Det finns cirka 50 nyckeltal för kommuner respektive regioner. Nyckeltalsurvalet ska vara till praktisk nytta för kommuner och regioner i genomförandet av agendan. Nyckeltalen speglar hur målen är beroende av varandra och är tänkta att användas som en sammanhängande enhet.

7 Stärkta förutsättningar för att integrera Agenda 2030 i ordinarie processer – en innovativ förvaltning

7.1 Regeringens fortsatta arbete med Agenda 2030

Förutsättningarna för att integrera Agenda 2030 i statsförvaltningens ordinarie processer behöver stärkas för att Sverige ska kunna genomföra agendan. Agenda 2030-delegationen har i sitt betänkande lämnat ett antal förslag om hur regeringen kan se över och stärka dessa förutsättningar. Delegationens förslag har remissbehandlats och remissinstanserna har i hög utsträckning givit stöd åt förslagen. Delegationens förslag ligger inom

ramen för regeringens beslutanderätt och ansvarsområde. Regeringen vill i avsnitt 7 ange inriktningen i huvuddrag för det fortsatta arbetet med att stärka ordinarie processer för styrning och organisering av statsförvaltningen och offentligt finansierad verksamhet. Prop. 2019/20:188

7.2 En innovativ och samverkande förvaltning

Komplexa utmaningar kräver förändrade arbetssätt

Sverige och världen står mitt i att hantera många komplexa utmaningar. De utmaningar som Agenda 2030 pekar ut kräver genomgripande förändringar. För att klara omställningen krävs ny kunskap och innovation i varje del av samhället. För att lyckas behöver universitet, högskolor, näringsliv, offentlig sektor och civilsamhälle arbeta tillsammans mot gemensamma mål.

För att klara av de komplexa och ofta snabbt föränderliga utmaningar som står i vägen för måluppfyllelsen av de globala målen i Agenda 2030 behövs innovation på helt nya nivåer och över nationsgränser. Det finns ett behov av strategiska partnerskap, brett deltagande och samarbeten mellan aktörer som besitter olika kompetenser och inflytande.

Som en stark innovationsnation har Sverige en möjlighet att bidra till måluppfyllelsen både nationellt och internationellt. Samhällsutmaningar i såväl Sverige som i låg- och medelinkomstländer är ofta komplexa och måste i större utsträckning än i dag adresseras genom internationellt samarbete och partnerskap. En innovativ förvaltning i Sverige bidrar till att vidareutveckla verksamheterna nationellt men även till att förbättra insatserna internationellt, exempelvis genom att dela med sig av goda exempel. Vår förmåga att bidra till lösningar på dessa utmaningar är helt avgörande.

För att möta de stora samhällsutmaningarna behöver offentlig förvaltning vara anpassningsbar genom förnyelse och utveckling och i takt med utvecklings- och förändringsprocesser som sker t.ex. inom digitalisering och teknikutveckling. Arbetssätt och regelverk behöver matcha dagens verklighet, dess möjligheter och risker. I det här arbetet är det centralt att analysera konsekvenser utifrån principen att ingen ska lämnas utanför.

Innovation kopplat till offentlig verksamhet är ett område under stark utveckling både i Sverige och internationellt. Behovet av att hitta lösningar på stora globala samhällsutmaningar kopplat till bl.a. klimat, livsmedelsförsörjning, demografi och välfärdsutveckling har placerat statens roll som regelskapare och bärare av systemfunktioner i en central position i policyarbetet rörande innovation.

Den offentliga förvaltningen kan exempelvis vara innovativ genom att

- i sin myndighetsutövning främja innovation utanför den egna organisationen
- utveckla den egna organisationen för att skapa t.ex. bättre tjänster och mer utmaningsdrivna och ändamålsenliga processer
- som köpare av tjänster eller produkter bidra till att skapa marknader för innovativa och hållbara lösningar.

I budgetpropositionen för 2018 framhölls bl.a. att behovet av samordning i flera fall har ökat och att styrningen av statsförvaltningen i en del fall behöver bli mer sammanhållen, t.ex. genom att utgå från verksamhetsområden snarare än enskilda statliga myndigheters uppdrag. Lokalisering och digitalisering är exempel på områden där ett helhetsperspektiv medför fördelar för staten som helhet, vilket också avspeglas i regeringens styrning av myndigheter och offentligt finansierad verksamhet.

Sverige har en långtgående kommunal självstyrelse (se vidare i avsnitt 8), vilket medför att statens styrning av kommuner och regioner måste utformas efter en avvägning mellan statens behov av att styra och utrymmet för det kommunala självstyret. En sammanhållen och effektiv statlig styrning ger kommuner och regioner goda förutsättningar för arbetet med att genomföra Agenda 2030 och integrera hållbar utveckling i sina verksamheter och i sina styrprocesser. Detta möjliggör i sin tur ett genomförande som kan anpassas efter de förutsättningar, utmaningar och behov som finns i kommuner och regioner. Det är väsentligt att staten väljer effektiva sätt att styra på. Administration och detaljstyrning bör minimeras. På så sätt underlättas agendans genomförande utifrån ett kommunalt och regionalt helhetsperspektiv. Det bidrar också till att medarbetarnas kompetens tillvaratas, vilket stärker genomförandet av agendan också i förhållande till medborgare och företag.

Statskontoret har fått i uppdrag av regeringen att följa upp och analysera hur Agenda 2030 påverkar myndigheters, kommuners och regioners hållbarhetsarbete. Syftet är att öka kunskapen och utveckla genomförandet av Agenda 2030. Av delrapporten från oktober 2019 framgår att en klar majoritet av myndigheterna, kommunerna och regionerna använder Agenda 2030 i sitt hållbarhetsarbete. Andelen som använder Agenda 2030 har ökat betydligt de senaste två åren. Undersökningarna visar också att det har byggts upp mycket kunskap hos dem men att det behövs ytterligare ansträngningar för att åstadkomma förändringar i verksamheten. En avgörande faktor i de fall där en mer grundlig förändring har skett är att det har funnits ett stöd och en uttalad vilja från organisationens ledning. Det gäller inte minst från den politiska ledningen i kommunerna och regionerna.

Ett tydliggörande av myndigheternas roll för genomförandet av Agenda 2030

Arbetet med att nationellt genomföra Agenda 2030 ska ske i ordinarie processer. Ett antal myndigheter har haft i uppdrag att separat eller i sina årsredovisningar redogöra för sitt arbete med agendan. De statliga myndigheterna har en betydelsefull roll för att nå målen i agendan och är de som, tillsammans med kommuner och regioner står för den offentliga förvaltningens konkreta genomförande av agendan. De statliga myndigheterna har en stor potential att arbeta verksamhetsövergripande, eftersom de har en allmän uppgift att samarbeta. Flertalet myndigheter, inklusive länsstyrelserna, arbetar aktivt med Agenda 2030 både nationellt och internationellt.

Ansvar för hållbar utveckling sträcker sig även efter måläret för Agenda 2030. För att skapa långsiktighet och uthållighet i relevanta myndigheters arbete och för att tydliggöra att ansvaret för arbetet för en hållbar utveckling ska upprätthållas även efter 2030, kan det finnas behov av att tydliggöra detta. Ett sådant förtydligande kan ske genom att regeringen i en förordning tydliggör relevanta myndigheters arbete med att bedriva sina verksamheter så att de främjar hållbar utveckling på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.

Länsstyrelserna har en viktig roll i genomförandet av Agenda 2030

Länsstyrelserna har en viktig roll i att verka för att genomföra Agenda 2030 regionalt och att bidra till att nationella mål får genomslag i länet. Länsstyrelserna kan i samarbete med andra aktörer inom länen och inom sitt ansvarsområde, bidra till att sprida information om Agenda 2030-arbetet på kommunal och regional nivå och genom detta bidra till att målen i Agenda 2030 nås.

Länsstyrelserna kan även, utifrån sina respektive uppdrag, genom samverkan med andra aktörer bidra till ett större genomslag för agendan på regional nivå.

Länsstyrelsen är en viktig aktör som företräder staten på regional nivå inom flera samhällsområden som är av stor vikt för att genomföra agendan, bl.a. samhällsplanering, miljö, livsmedelsproduktion, energi och klimat, krisberedskap, integration, folkhälsa och mänskliga rättigheter. Länsstyrelsernas instruktion innefattar bl.a. att åstadkomma en samordnad och anpassad statlig styrning genom att, utifrån ett statligt helhetsperspektiv, arbeta sektorsövergripande samt inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser. Samverkan med kommuner och regioner är ett särskilt utpekat ansvar.

I regleringsbrevet för budgetåret 2020 har länsstyrelserna i uppdrag att redovisa i vilken utsträckning länsstyrelsernas verksamhet har bidragit till att genomföra de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030. Länsstyrelserna kan i sin samordnande roll bidra till kunskapsutbyte inom och mellan länen. Länsstyrelsen bör ta hänsyn till pågående arbete och befintliga nätverk på regional och kommunal nivå.

Stärkt samordning för genomförandet av Agenda 2030

De samhällsutmaningar som Sverige och världen står inför är ofta komplexa och kräver genomgripande systemförändringar. Detta ställer krav på ökad samordning både inom den egna verksamheten och i styrningen av myndigheter. Det gäller även i relation till de uppgifter som faller inom ramen för kommuner och regioners ansvarsområden.

Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling bör ses som ett verktyg för att nå en hållbar utveckling. En grundläggande utgångspunkt i agendan är dess integrerade och balanserade perspektiv och att den väver samman de tre dimensionerna av hållbar utveckling. Agenda 2030 har ett tydligt budskap om samstämmighet och vikten av att tillvarata synergieffekter och tydliggöra målkonflikter. Inom ramen för ordinarie

Prop. 2019/20:188 beredningsprocesser kan agendan användas som ett stöd för att identifiera hur en åtgärd inom ett utgiftsområde kan bidra till positiva effekter inom ett annat utgiftsområde. Den kan också fungera som ett stöd för att identifiera eventuella målkonflikter mellan utgiftsområden eller mellan olika nivåer, från den lokala till den globala nivån. På så sätt kan agendan integreras i ordinarie processer och bidra till att stärka arbetet att vidta mer effektiva åtgärder för att kunna uppnå målen.

Inom de enskilda utgiftsområdena behöver en helhetssyn tillämpas för att nå större samverkan med andra områden. En omställning för hållbar utveckling ställer krav på att kunna hantera komplexa utmaningar som sträcker sig över flera olika utgiftsområden samtidigt.

En utvecklad nationell samordning har även bäring på Sveriges möjlighet att påverka inom EU. Sverige behöver ha en god förmåga att verka för att Agenda 2030 integreras och får ett genomslag i relevanta rättsakter liksom att EU-strategier och EU-processer blir tillräckligt ambitiösa. En mer utvecklad samordning och samstämmighet såväl mellan utgiftsområden som i hela styrkedjan i Sverige och i Sveriges agerande inom EU och internationellt, förbättrar förutsättningarna för hantering av målkonflikter och stärker möjligheten att vidta verkningfulla åtgärder.

Stärkt kunskap i statsförvaltningen

Kunskapen om Agenda 2030 behöver stärkas. Regeringen ser behov av att systematiskt utveckla och integrera kunskap om Agenda 2030 i statsförvaltningen. I samband med att de närmare formerna för och innehållet i den obligatoriska och gemensamma introduktionsutbildningen för statsanställda tas fram bör det övervägas hur hållbarhetsfrågor kan ingå.

Myndighetsledningarna har ett ansvar för att kunskap om Agenda 2030 integreras i verksamheten. Agenda 2030 omfattar i princip hela statsförvaltningen. För att kunna genomföra åtgärder knutna till den egna verksamheten och för att kunna bidra till genomförandet av agendan på nationell och internationell nivå inom respektive verksamhetsområde behöver anställda i statlig förvaltning ha god kunskap om agendan och dess innehåll. Väsentligt är också att kunskapsuppbyggnaden fokuserar på praktiska verktyg för att analysera den egna aktuella frågeställningen. Genom ökad kunskap skapas bättre förutsättningar för att ha förmåga att identifiera hur aktören i sin respektive verksamhet kan bidra till bättre samordning och ökad samstämmighet.

En ökad kunskapsnivå om Agenda 2030 i förvaltningen skapar också bättre förutsättningar till ökad dialog mellan myndigheterna och med olika samhällsaktörer, liksom för mer effektiva arbetsmetoder.

Behovet av kunskap, forskning och innovation för att bidra till agendans mål

Det behövs stärkt kunskap, forskning och innovation för hitta lösningar på de utmaningar som finns för att nå målen i agendan både på nationell och internationell nivå. För att kunna sprida ny kunskap som kommer ur forskning som kan bidra till att lösa samhällsutmaningarna behövs också

nya former för kunskapsspridning och innovativa partnerskap som kan omsätta sådan forskning i praktiken.

För att kunna möta olika samhällsutmaningar och för att komma längre i omställningen till ett hållbart samhälle behöver olika vetenskaper, som medicin, naturvetenskap och teknik, kopplas samman med forskning och kunskap inom samhällsvetenskaperna och humaniora i större utsträckning än vad som redan sker. Svensk forskning kan i ökad utsträckning bidra till att möta globala samhällsutmaningar. Detta kan bl.a. ske genom samarbete med låg- och medelinkomstländer.

För att öka innovationstakten behöver olika lärosäten, industriforskningsinstitut, näringsliv och offentlig sektor kopplas ihop. Forskningsbaserad kunskap och lösningar behöver aktivt implementeras i samhället. Att sammanfatta och förmedla forskning och ny kunskap på ett enkelt och lättbegripligt sätt skulle underlätta förståelsen för och genomslaget av agendan i samhället.

För att genomföra agendan behövs förändrade beteendemönster. Forskning kan bidra till att identifiera effekterna av politiska satsningar på nationell nivå, exempelvis olika styrmedel och investeringar. Det behövs även stärkt kunskap inom områden av mer systemövergripande karaktär, som inkluderar flera vetenskapsområden.

Inom Regeringskansliet bereds för närvarande en ny forskningspolitisk proposition. Regeringen kommer att återkomma till riksdagen med förslag om den kommande forskningspolitiken.

Hållbarhetshänsyn bör tillämpas vid offentlig upphandling

Staten bör föregå med gott exempel. De statliga upphandlande myndigheterna och enheterna bör i den omfattning som regelverket medger, säkerställa att hållbarhet genomsyrar varje skede i inköpsprocessen vid offentlig upphandling samt verka för hållbar upphandling i det internationella utvecklingssamarbetet och det humanitära biståndet.

Av den nationella upphandlingsstrategin framgår att den bör tillämpas vid alla offentliga inköp och att det är angeläget att den får genomslag i arbetet med hållbar upphandling. Att beakta hållbarhet i större utsträckning vid offentliga upphandlingar utgör ett av verktygen för att styra mot långsiktig hållbarhet i linje med Agenda 2030.

Enligt rapporten Statistik om offentlig upphandling 2019 uppgick det totala värdet av den offentliga upphandlingen i Sverige 2017 till 706 miljarder kronor vilket motsvarar ungefär en sjättedel av BNP. Upphandlingslagstiftningen ger stort utrymme att ta hållbarhetshänsyn. Lagen (2016:1145) om offentlig upphandling anger att en upphandlande myndighet bör beakta miljöhänsyn, sociala och arbetsrättsliga hänsyn vid offentlig upphandling om upphandlingens art motiverar detta. Om det behövs ska det ställas särskilda arbetsrättsliga villkor för fullgörande av kontraktet i nivå med de lägsta nivåerna enligt ett tillämpligt kollektivavtal för att minska risken för snedvridning av konkurrensen genom lågt ställda arbetsrättsliga krav.

Frågan är relevant också för Sveriges internationella samarbete. Offentliga upphandlingar beräknas årligen motsvara tolv procent av världens BNP. I många utvecklingsländer är andelen högre. En betydande del av

Prop. 2019/20:188 den globala upphandlingen sker i infrastrukturprojekt, vilka har stor betydelse för framtida hållbarhet och utveckling. Det bedöms därmed finnas potential att nå utvecklingseffekter i partnerländer genom att inom och genom det svenska utvecklingssamarbetet verka för ökade hållbarhetshänsyn i offentliga upphandlingar.

Av regeringens resultatskrivelse om utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd genom multilaterala organisationer (skr. 2019/20:91) framgår att regeringens vision är att all upphandling som genereras av svenskt bistånd normalt ska innehålla hållbarhetskrav senast år 2030. Det bilaterala utvecklingssamarbetet har en viktig roll när det gäller att bidra till att stärka kapacitet och kompetens i partnerländer att upphandla hållbart.

Förutom att stärka partnerländers förmåga att upphandla hållbart finns betydande potential för påverkansarbete inom det multilaterala systemet. FN-systemets samlade upphandling uppgick 2018 till nära 19 miljarder US-dollar, vilket motsvarar ca 40 procent av de resurser som tillförs FN-systemet varje år. Inom Världsbanken är siffran ännu högre, ca 20 miljarder US-dollar. Världsbanken antog år 2016 ett nytt ramverk för upphandling med bl.a. starkare betoning på att uppmuntra hållbar upphandling. Ramverket bedöms normgivande med möjliga spridningseffekter.

Statens upphandling har stor betydelse för arbetet mot hållbar utveckling

Mot bakgrund av att statliga myndigheter årligen upphandlar varor och tjänster till stora belopp är det viktigt att det utrymme som lagen medger nyttjas i så hög utsträckning som möjligt. År 2019 stod statliga upphandlade myndigheter och enheter för 19 procent av det totala antalet upphandlingar. Statliga upphandlade myndigheters och enheters utnyttjande av möjligheterna att ta hållbarhetshänsyn vid offentlig upphandling har därför en stor betydelse för arbetet för en hållbar utveckling.

Det är angeläget att både de statliga upphandlade myndigheterna och enheterna agerar som förebilder och är proaktiva i att upphandla hållbart i syfte att medverka till en hållbar utveckling med tillräckligt attraktiva upphandlingar som såväl stora som små och medelstora företag vill och kan lämna anbud i.

Regeringen presenterade den nationella upphandlingsstrategin 2016. I den anges att ”ställa krav som främjar miljöhänsyn och sociala hänsyn gör skillnad och innebär samtidigt att den offentliga sektorn utnyttjar skattemedel på ett effektivt sätt”. Strategin pekar på möjligheten att främja företagsutveckling genom att dela upp större upphandlingar i mindre delar och genom att ställa krav på funktion i stället för specifika krav på varor eller tjänster vilket i sin tur främjar de potentiella leverantörernas kreativitet och innovationsförmåga.

När företag ges möjlighet att utveckla innovativa lösningar och nya produkter för offentlig verksamhet, kan detta även leda till hållbar tillväxt, stärkt konkurrensförmåga, nya jobb och nya exportmöjligheter. Detta ökar möjligheterna för små och medelstora företag att konkurrera på lika villkor om offentliga kontrakt. Samtidigt måste kostnadseffektiviteten för helheten beaktas. Regeringen förväntar sig resultat i myndigheternas upp-

handlingsarbete i enlighet med den nationella upphandlingsstrategin och följer noga upp myndigheternas arbete. Prop. 2019/20:188

Upphandling pekas även ut som ett effektivt instrument för att bidra till klimatmålen (prop. 2019/20:65). Det finns skäl att regeringen fortsatt uttalar en tydlig förväntan att statliga upphandlade myndigheter och enheter i sitt upphandlingsarbete agerar för att bidra till att ställa om till en hållbar utveckling.

Offentliga utredningar kan bidra till hållbar utveckling

De offentliga utredningarna har en viktig roll i arbetet med att ta fram förslag och beredningsunderlag till grund för beslut om åtgärder och lagstiftning inom alla olika utgiftsområden, ofta med långsiktiga effekter. Det är därför viktigt att de offentliga utredningarna ges förutsättningar att analysera konsekvenserna av sina förslag i förhållande till de olika dimensionerna av hållbar utveckling.

För att genomförandet av Agenda 2030 ska kunna integreras i de ordinarie processerna krävs att de offentliga utredningarna aktivt bidrar till att analysera de konsekvenser som utredningarnas förslag har i förhållande till hållbar utveckling. I analysen är det angeläget att belysa vilka målkonflikter som finns, hur dessa kan undvikas och vilka möjliga synergieffekter förslagen kan ha för hållbar utveckling.

I de samhällsekonomiska analyser som ska göras enligt kommittéförelagningen (1998:1474) ingår analyser av hållbarhet, vilket ger regeringen bättre förutsättningar att bedöma i vilken omfattning de förslag som läggs bidrar till en omställning för en hållbar utveckling och därigenom även genomförandet av Agenda 2030. Att göra konsekvensanalyser utifrån hållbar utveckling innebär att även inkludera ett långsiktigt perspektiv på effekterna av förslagen. En översyn av kommittéförelagningen pågår i syfte att tydliggöra regelverket så att konsekvensanalyser ska göras av effekter för klimatet inom de utgiftsområden där det är relevant.

8 Partnerskap och arenor för samverkan

Genomförandet av Agenda 2030 kräver väl fungerande partnerskap och ett brett engagemang. Det krävs en bred samverkan, nya partnerskap och kraftsamling hos samhällets olika aktörer för att möta de komplexa utmaningar som världen står inför.

Regeringen utsåg i februari 2020 en nationell samordnare för Agenda 2030 (dir. 2020:17) med uppdrag att bl.a. arbeta för att stärka, främja och fördjupa olika aktörers arbete med att genomföra agendan. En viktig framgångsfaktor för samordnarens arbete är att initiera och främja samverkan och partnerskap. Genom samordnarens uppdrag förstärker regeringen arbetet med att genomföra Agenda 2030 i samverkan mellan olika aktörer och sektorer.

Sverige bör även fortsättningsvis vara pådrivande i EU och i internationella organ för ett ambitiöst globalt genomförande av Agenda 2030.

Prop. 2019/20:188 Sveriges bidrag till det internationella genomförandet av agendan sker på olika sätt, t.ex. genom handel, internationellt samarbete, kunskapsutbyte, högre utbildning, forskning och innovation. Sverige bidrar genom att det offentliga, näringslivet, universitet och högskolor samt civila samhället deltar på flera arenor, både bilateralt och multilateralt. Sverige har genom sina gynnsamma förutsättningar ett stort ansvar för att bidra till agendans genomförande även globalt.

8.1 Kommuner och regioner

Förutsättningar för att genomföra agendans mål i kommuner och regioner

Sverige har en decentraliserad samhällsmodell där kommuner och regioner ansvarar för stora delar av samhällsservicen. Enligt regeringsformen (14 kap. 2 §) och kommunallagen (1 kap. 2 §) sköter kommuner och regioner, på demokratins och den kommunala självstyrelsens grund de angelägenheter som genom lag har ålagts den kommunala och regionala nivån. Den kommunala självstyrelsen möjliggör lokal och regional anpassning utifrån olika behov och förutsättningar. I uppdraget ingår de grundlagsfästa skyldigheterna att främja hållbar utveckling så som de uttrycks i regeringsformen (1 kap. 2 §).

Det är på den lokala och regionala nivån som de flesta kontakterna mellan det offentliga och medborgare, näringslivet på den lokala nivån och civilsamhället finns. Det är på den lokala och regionala nivån som nationella mål, globala åtaganden, EU-rätt och nationell lagstiftning omsätts i praktisk handling. I princip samtliga mål i Agenda 2030 kan anses ha koppling till den verksamhet som bedrivs på lokal och regional nivå. Olika aktörers delaktighet och engagemang på lokal och regional nivå är därför central. Mot denna bakgrund bär kommuner och regioner en stor del av ansvaret för att genomföra Agenda 2030, med möjlighet att definiera och prioritera genomförandet utifrån sina egna förutsättningar och utmaningar.

I kommuners och regioners grunduppdrag ingår t.ex. vård, skola, omsorg, samhällsplanering och regionalt utvecklingsansvar som är direkt eller indirekt relaterade till genomförandet av agendans delmål. Av lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar framgår bl.a. att insatser för att skapa en hållbar regional tillväxt och utveckling är en integrerad del i regionernas uppdrag att utarbeta och fastställa en strategi för länets utveckling.

Agendans genomslag i kommuner och regioner

Agenda 2030 har fått stort genomslag i många kommuner och regioner. Flera kommuner och regioner bedriver ett systematiskt arbete med Agenda 2030 och hållbar utveckling, bl.a. genom att integrera agendan i ordinarie mål och budgetprocesser, uppföljningssystem, kartläggningar, strategiska planer och som del av det strategiska kommunikationsarbetet. Agenda

Det samlade arbetet på lokal och regional nivå innebär ett viktigt bidrag till agendans genomslag på nationell och internationell nivå. Det är därför enligt regeringen viktigt att alla kommuner och regioner arbetar med att genomföra agendan. Det finns dock stora skillnader mellan olika kommuner och regioner när det gäller förutsättningar och kapacitet för att genomföra Agenda 2030.

Regeringen avser att även fortsättningsvis bjuda in till en nära dialog med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) om det fortsatta genomförandet av Agenda 2030 på lokal och regional nivå. SKR har i sin roll som medlemsorganisation för kommuner och regioner god kännedom om lokala och regionala behov och förutsättningar. Dialogen bör ta sin utgångspunkt i propositionens förslag till mål och omfatta behovet av ett samstämmigt agerande mellan staten, kommunerna och regionerna för att genomförandet av Agenda 2030 ska bli så effektivt som möjligt.

Upphandling i kommuner och regioner

Kommuner och regioner står tillsammans för den största andelen av offentlig upphandling. Utbetalningar från kommuner och regioner utgjorde 2019 ca 80 procent av de totala offentliga upphandlade beloppen. Det är därför angeläget att kommuner och regioner fullt ut använder den potential för hållbar utveckling som finns inom ramen för offentlig upphandling. För att öka företagens möjligheter att möta kommuner och regioners hållbarhetskrav vid upphandling har det framförts önskemål om att kommuner ska ställa funktionskrav som beskriver *vad* som ska uppnås i stället för, som vid detaljkrav, *hur* något ska uppnås.

Av Agenda 2030-delegationens slutbetänkande framgår att företrädare för kommuner och regioner efterfrågar mer stöd om hur de kan ställa relevanta hållbarhetskrav vid upphandling. I vissa kommuner och regioner saknas på grund av bristande resurser kunskap och kompetens för att ställa sådana krav. En framkomlig väg skulle kunna vara att i större utsträckning än i dag använda de möjligheter som finns för kommunal avtalssamverkan. Detta skulle kunna underlätta för kommuner och regioner att dela på de kompetenser som krävs för upphandlingsfrågorna. Det finns även stöd för kommuner och regioner när de ska ställa hållbarhetskrav: SKL Kommentus Inköpscentral (SKI) erbjuder ramavtal i eget namn för kommuner, regioner och deras bolag. Kommuner och regioner kan även använda flera av de ramavtal som Statens inköpscentral vid Kammarkollegiet har upphandlat. SKR har en viktig roll genom att erbjuda juridisk rådgivning för enskilda kommuner och regioner och genom att samla nätverk för kunskaps- och erfarenhetsutbyte. Vidare bidrar de genom att i olika sammanhang och skrifter framhålla pedagogiska exempel på hållbar upphandling. Upphandlingsmyndigheten har en viktig roll i att förmedla kunskaps- och metodstöd.

Kommuner och regioner bedriver ett omfattande arbete internationellt

Kommuner och regioner engagerar sig på olika sätt i internationella utvecklingssamarbeten. Sverige har bl.a. byggt upp en expertis och erfarenhet om lokal förvaltning och demokrati som efterfrågas av flera länder. Genom internationella utvecklingssamarbeten bidrar kommuner och regioner bl.a. till demokratisk utveckling på lokal och regional nivå i andra länder.

Ett samstämmt agerande mellan staten, kommuner och regioner behövs

En samordnad statlig styrning är avgörande för att främja genomförandet av agendan. Regeringen är därför angelägen om att föra en samstämmig politik med uppdrag som är bättre samordnade och anpassade till agendan.

En anpassad statlig styrning genom bättre samverkan mellan regeringen, statliga myndigheter, inklusive länsstyrelser, kommuner, regioner och övriga aktörer som exempelvis SKR, kan skapa mer ändamålsenliga insatser som tar hänsyn till lokala och regionala behov och förutsättningar.

8.2 Näringslivet

Näringslivets betydelse och bidrag för att uppnå målen för Agenda 2030

Näringslivet är en motor för att driva hållbarhetsfrågorna framåt. Näringslivet deltog i arbetet med formuleringen av Agenda 2030 och Addis-agen- dan. Båda agendorna understryker vikten av näringslivets deltagande och att företag lever upp till de internationella överenskommelserna inom hållbart företagande. Många svenska företag ligger i framkant vad gäller hållbara och innovativa lösningar, vilket bidrar till en positiv utveckling mot måluppfyllelse.

Näringslivet utgör en integrerad och nödvändig del av samhället som helhet och innefattar en bred variation av företag inom tillverknings- och tjänstesektorn där både stora samt små och medelstora företag är viktiga för svensk konkurrenskraft och en hållbar utveckling.

Omställningen mot mer långsiktigt hållbara affärsmodeller och verksamheter spelar en avgörande roll för genomförandet av Agenda 2030. Svenska företag bidrar till ökad ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet, både nationellt och internationellt. För att Sverige fortsatt ska vara ledande i genomförandet av Agenda 2030 behöver näringslivets innovativa förmåga, kärnverksamheter och affärsmodeller främjas och tas tillvara. Befintlig dialog och samarbeten mellan näringslivet, universitet och högskolor samt övriga delen av offentlig sektor skulle kunna fördjupas för att påskynda en ömsesidig omställning till hållbar utveckling.

Det finns, enligt regeringen, behov av en kontinuerlig dialog med näringslivet för att diskutera hur hela näringslivet ska kunna bidra till att uppnå målen för Agenda 2030. Regeringens strategiska samverkans-

program samlar näringsliv, universitet och högskolor, civilsamhället, fackliga organisationer och offentliga aktörer för att under tematiska samhällsutmaningar gemensamt prioritera vad som behöver göras för att möta dessa. Under förra mandatperioden skapades fem tematiskt inriktade samverkansprogram med syfte att identifiera innovativa lösningar på gemensamma samhällsutmaningar och samtidigt stärka Sveriges internationella innovations- och konkurrenskraft. För åren 2019–2022 ligger fokus på områden som bedöms vara av stor betydelse för framtida tillväxt:

- Näringslivets digitala strukturomvandling,
- Hälsa och life science,
- Näringslivets klimatomställning,
- Kompetensförsörjning och livslångt lärande.

Näringslivets potential och förmåga till omställning bör tas tillvara för att bl.a. möta klimat-, miljö- och energiutmaningarna och samtidigt främja ett konkurrenskraftigt näringsliv och näringslivsutveckling i alla branscher. Den regionala utvecklingsstrategin är en övergripande strategi för det regionala tillväxt- och utvecklingsarbetet och ska utarbetas i samverkan med berörda kommuner, regioner samt länsstyrelser och andra berörda statliga myndigheter. Även näringslivet och det civila samhällets organisationer i länet ska erbjudas möjligheter till samverkan. Denna strategi kan utifrån regionala behov och prioriteringar bidra till samverkan med näringslivet om utveckling av hållbarhetsfrågor.

Kopplingen mellan regeringens export- och investeringsstrategi och Agenda 2030

Regeringens senaste export- och investeringsstrategi som presenterades i december 2019 tar ett samlat grepp för att möta de nya utmaningar och möjligheter som näringslivet står inför. Sveriges välbefinnande är beroende av en fri och öppen världshandel, men hoten mot frihandel har blivit större och konkurrensen om stora upphandlingar och investeringar har ökat. I genomförandet av Agenda 2030 skapas nya förutsättningar och möjligheter för svenska företag att bidra i omställningen globalt.

Den globala omställningen mot de globala hållbarhetsmålen förutsätter den privata sektorns medverkan. Genom handeln kan den globala miljöpåverkan minska, hållbar konsumtion stärkas, den cirkulära ekonomin utvecklas och den globala fattigdomen minska. Genom att ta tillvara de möjligheter som digitalisering ger skapas förutsättningar för hållbar tillväxt och god konkurrenskraft. Även användningen och utvecklingen av internationella standarder är viktig för att undvika en fragmentering i den globala handeln.

Den nya export- och investeringsstrategin innehåller därför ett förstärkt fokus på ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet och regional tillväxt. Den betonar vikten av exempelvis hållbara investeringar, hållbar produktion, hållbar upphandling, social utveckling, fossilfri produktion och hållbara lösningar. Det svenska näringslivet bidrar på så sätt till att genomföra Agenda 2030 även på global nivå.

Regeringen antog 2015 en handlingsplan för företagande och mänskliga rättigheter samt under 2019 en uppdaterad plattform för internationellt

Prop. 2019/20:188 hållbart företagande. Plattformen tar sin utgångspunkt i ett handelsfrämjande som är ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart. Regeringen har i plattformen uttryckt en tydlig förväntan på att svenska företag följer internationella riktlinjer. I dessa riktlinjer ingår bl.a. analyser av tillbörlig aktsamhet (due diligence), samt att exporterande och importerande företag hanterar risker relaterade till mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö, klimat, jämställdhet och korruption. Sverige är också en drivande part i partnerskapet The Global Deal som arbetar för social dialog och inkluderande tillväxt i världen tillsammans med stater, företag och fackliga organisationer.

I statens ägarpolitik för bolag med statligt ägande tydliggörs att internationella riktlinjer och Agenda 2030 ska vara vägledande för bolagen. Bolagen ska analysera de globala hållbarhetsmålen och identifiera de mål som de genom sin verksamhet påverkar och bidrar till samt identifiera affärsmöjligheter som bidrar till att uppnå de globala hållbarhetsmålen.

Regeringen avser ha en fortsatt stark och kontinuerlig dialog med näringslivet om dessa frågor.

8.3 Civilsamhället

Civilsamhällets betydelse och bidrag för att nå målen för Agenda 2030

Ett livfullt, självständigt och öppet civilsamhälle är en förutsättning för en omställning till ett hållbart samhälle. Det civila samhället utgörs av innovatörer, kunskapsförmedlare och pådrivare av ett ansvarsutkrävande gentemot makthavare. De är genomförare av centrala verksamheter och välfärdsfunktioner och är en hörnsten i ett demokratiskt samhälle. Ett stort antal civilsamhällesorganisationer i Sverige, inom de mest skiftande områden, är engagerade i att genomföra agendan och verkar på alla nivåer, från det lokala till det globala.

Regeringen värnar dialogen med det civila samhällets organisationer. Dialogen behöver ske kontinuerligt och syfta till att jämbördigt nå fram till lösningar. Civilsamhällets organisationer är också viktiga aktörer i att skapa nya partnerskap med den offentliga sektorn, näringslivet, forskarsamhället och andra.

I december 2018 slöt svenska organisationer upp bakom en gemensam avsiktsförklaring för att stärka Sveriges arbete med Agenda 2030 och en samstämmig politik. Av avsiktsförklaringen framgår att organisationerna kräver att takten i arbetet ökar liksom att Sveriges regering prioriterar genomförandet av agendan.

Regeringen välkomnar att civilsamhällets organisationer stärker sin samverkan i frågor som berör Agenda 2030. Regeringen betonar att det finns behov av en kontinuerlig dialog mellan regeringen och det civila samhällets organisationer i arbetet med att uppnå agendans mål. Regeringen uppmuntrar även att civilsamhället medverkar till nya partnerskap mellan civilsamhället och bl.a. kommuner, regioner, statliga myndigheter, näringslivet och forskarsamhället.

Sverige som föregångsland inom EU och internationellt för genomförandet av Agenda 2030

Sverige bör vara ett föregångsland och en pådrivande kraft inom EU och för det internationella genomförandet av Agenda 2030. Sverige ska arbeta för ett ambitiöst genomförande av Agenda 2030, Parisavtalet och Addis-agen- dan, bl.a. genom en aktiv dialog, ett aktivt samarbete och partnerskap med internationella samarbetsparter.

Den politiska deklARATIONEN som antogs vid FN:s generalförsamling i september 2019 innehåller tio huvudpunkter för uppväxling och handling. Regeringen bedömer dessa som strategiskt viktiga och ser dem som vägledande för Sveriges internationella genomförande av Agenda 2030 inom EU, FN, Norden och övriga internationella arenor. De tio huvud- punkterna som deklARATIONEN fokuserar på är:

1. Inte lämna någon utanför, inte minst respektera, skydda och uppfylla allas åtnjutande av mänskliga rättigheter samt nå jämställdhet och kvinnors och flickors egenmakt.
2. Uppbåda tillräcklig och välriktad finansiering, inte minst inhemsk resursmobilisering.
3. Stärk det nationella genomförandet.
4. Stärk institutioner för mer integrerade lösningar.
5. Underlätta handling på lokal nivå för snabbare genomförande.
6. Minska katastrofrisken och bygga upp motståndskraft.
7. Klara utmaningar genom internationellt samarbete och stärka det globala partnerskapet.
8. Utnyttja vetenskap, teknik och innovation med större fokus på digital omvandling för hållbar utveckling.
9. Investera i data och statistik för målen för hållbar utveckling.
10. Stärk det politiska högnivåforumet för hållbar utveckling.

Verksamheter som spänner över flera områden som påverkar varandra och där det finns möjligheter till synergier som t.ex. vatten, energi och livs- medel respektive klimat, hav och biologisk mångfald bör prioriteras i större utsträckning av FN då det stärker den integrerade ansatsen i agendan. Strategiska partnerskap bör stärkas för att hantera ökad ojämlik- het och främja social dialog.

Svenskt utvecklings-samarbete ska fokusera på fattigdomsbekämpning. Genom aktiv diplomati som kännetecknas av dialog, samarbete och ett omfattande erfarenhetsutbyte i vårt närområde, inom EU och inter- nationellt avser regeringen att medverka till att förebygga konflikter och finna lösningar på globala utmaningar. Regeringen ska fortsätta bedriva en feministisk utrikespolitik för att bidra till jämställdhet och alla kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna.

Regeringen verkar för ett starkt och sammanhållet EU vilket främjar hållbarhet inom unionen och externt. Regeringen är pådrivande för att hela bredden av EU:s externa instrument – såsom diplomati, militära och civila krishanteringsinsatser, bistånd och handel – ska bidra till en fredlig och

Prop. 2019/20:188 hållbar utveckling i världen. Det är viktigt att EU tar sitt ansvar för att de globala åtagandena ska kunna uppnås och för att värna EU:s trovärdighet som en av världens ledande utvecklingsaktörer. Ett led i detta är kommissionens strategi för hållbar tillväxt för 2020 som presenterades i december 2019 och som inleder den europeiska planeringsterminen för ekonomisk-politisk samordning inom EU. I rapporten konstateras att den europeiska gröna given är en ny tillväxtstrategi för EU och vägledande för den årliga hållbara tillväxtstrategin som kommer att hjälpa medlemsstaterna att genomföra Agenda 2030 och uppfylla de globala målen för hållbar utveckling och EU:s och dess medlemsländers mål om att uppnå klimatneutralitet till 2050. Regeringen värnar också om att Europarådet bidrar till att genomföra Agenda 2030 och de globala målen.

Regeringen avser att förbli drivande för att stärka FN, som navet i den multilaterala världsordningen. Regeringen bör fortsatt driva på FN-reformer som bidrar till ett effektivt FN som levererar på de globala målen för hållbar utveckling. Sverige ska även förbli en stark aktör i OECD, internationella finansiella institutioner och fonder och stödja utvecklingsbankernas centrala roll i genomförandet av Agenda 2030. Internationell handel utgör en viktig del i genomförandet av Agenda 2030. Det multilaterala handelssystemet med WTO måste värnas. De nordiska länderna har ofta samsyn i frågor som rör hållbar utveckling och kan samarbeta för att driva på det globala arbetet.

Sammanfattning från Agenda 2030-delegationens slutbetänkande Världens utmaning – världens möjlighet (SOU 2019:13)

Prop. 2019/20:188
Bilaga 1

Detta avsnitt är sammanfattningen från Agenda 2030-delegationens slutbetänkande. Propositionen är baserad på betänkandet men omfattar inte alla förslag som omnämns nedan.

I detta betänkande presenterar Agenda 2030-delegationen förslag och bedömningar för Sveriges fortsatta genomförande av Agenda 2030 för hållbar utveckling. Delegationen ser att regeringen med dessa förslag kan skapa goda förutsättningar att nå de mål som Sverige har förbundit sig till genom att anta agendan. I svensk lagstiftning används i dag begreppet hållbar utveckling med både en bred innebörd som inkluderar de miljömässiga, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbar utveckling och en specifik innebörd som fokuserar på den miljömässiga dimensionen. Delegationen använder genomgående begreppet hållbar utveckling med utgångspunkt i den breda innebörden, i enlighet med betydelsen i Agenda 2030.

Världens utmaning

Omställningen till en hållbar utveckling kräver handling globalt, nationellt, regionalt och lokalt. I Agenda 2030 understryks sambandet mellan olika nivåer och vikten av partnerskap mellan regering, näringsliv, forskningen, civilsamhället m.fl. Agendan betonar sambanden mellan olika politikområden och att alla politiska beslut av betydelse måste föregås av en analys av hur de påverkar arbetet för hållbar utveckling. I agendan uppmanas varje land att, utifrån egna förutsättningar och behov, formulera mål och vidta åtgärder som leder till såväl nationell som global målfyllelse.

Sveriges utmaningar

Inom flera politikområden är Sveriges uttalade ambitioner högre och riksdagsbundna mål mer ambitiösa än det som uttrycks i delmålen i Agenda 2030. Den genomgång av Sveriges riksdagsbundna mål som delegationen gjorde i mars 2018 visar att målen i de flesta fall väl motsvarar vad som uttrycks i agendans delmål. Inom många politikområden når dock inte resultaten upp till de svenska målsättningarna. Det behövs därför åtgärder inom flera politikområden för att gå från målsättningar till konkreta resultat. Genomgången visade också att de riksdagsbundna målen ofta saknar formuleringar som uttrycker hållbar utveckling i agendans breda bemärkelse. Det är därmed svårt att utläsa vad den sammantagna effekten av de svenska målen blir utifrån ett hållbarhetsperspektiv. För att hållbar utveckling ska vara ett effektivt övergripande mål för all politik behövs det utvecklade former för samordning och styrning, samt ett ledarskap som agerar långsiktigt och flexibelt. Agenda 2030 betonar nödvändigheten av alla samhällsaktörers delaktighet och att genomförandet är ett gemensamt ansvar. Agendan förutsätter förändrade förhållningssätt och beteenden på både individ- och samhällsnivå. Att utveckla och skapa former för dialog

för att säkerställa bredd och långsiktighet behöver vara en del av arbetet med att genomföra agendan. Det finns även behov av information och kommunikation om Agenda 2030. Det är en viktig del i att öka känsligheten och kunskapen om hållbar utveckling, liksom för att bibehålla och öka innovation, engagemang och förändrade beteenden i riktning mot hållbar utveckling.

Att stärka de ordinarie processerna

Delegationens förslag riktar sig till regeringen och, via regeringen, till riksdagen. Utgångspunkten för delegationen när den formulerat förslagen har varit att utgå från ordinarie processer eftersom dessa har stor potential och redan i dag är operativt pågående. Det är inom de centrala och ordinarie styprocesserna i riksdagens och regeringens arbete – exempelvis riksdagsbeslut, arbetet med statsbudgeten, i kommittéväsendet och i myndighetsstyrningen – som delegationen identifierat att det finns potential att förbättra och förstärka arbetet för att effektivt kunna genomföra arbetet med hållbar utveckling. Fokus i delegationens förslag ligger på att förstärka och delvis rikta om redan existerande kapacitet. Syftet är att det inom det löpande arbetet ska skapas bättre förutsättningar att besluta om åtgärder som främjar hållbar utveckling och därmed bidra till genomförandet av agendan. Samlat leder delegationens förslag till bättre förutsättningar att vidta åtgärder för att nå uppsatta mål och därigenom de åtaganden som Sverige gjort i och med agendan.

Delegationens förslag för långsiktighet, politisk förankring och stärkt genomförande av Agenda 2030

- Regeringen föreslår i en proposition till riksdagen ett mål för genomförandet av Agenda 2030. Därmed skapas förutsättningar för långsiktighet och starkast möjliga politiska förankring av Agenda 2030.
- Regeringen åtar sig att från och med budgetpropositionen för 2022 i en bilaga redovisa en nulägesanalys samt en samlad redovisning av regeringens arbete med Agenda 2030. Ekonomistyrningsverket bör ges i uppdrag att ta fram ett förslag på hur en sådan bilaga kan utformas.
- Regeringen tillsätter en kommitté med uppdrag att t.o.m. 2030 kontinuerligt ta fram underlag till regeringen i form av uppföljning, utvärdering och förslag till åtgärder för att genomförandet av Agenda 2030 ska drivas framåt. Förordnandena av kommitténs ledamöter bör tidsättas så att både kontinuitet och förnyelse uppnås.

Delegationens förslag för stärkta förutsättningar att arbeta med hållbar utveckling i staten

- Regeringen anger riktningen för statsförvaltningens arbete som helhet genom att i det förvaltningspolitiska målet göra ett tillägg om arbetet med att genomföra Agenda 2030.
- Regeringen tydliggör myndigheternas ansvar för hållbar utveckling genom ett tillägg i myndighetsförordningen (2007:515).
- Regeringen ger de statliga myndigheterna i uppdrag att aktivt ställa hållbarhetskrav vid offentlig upphandling och tillsätter en utredning

inom Regeringskansliet för att ta fram en särskild förordning om hållbarhetskrav vid statliga myndigheters offentliga upphandling.

- Genom ett tillägg i kommittéförordningen (1998:1474) ger regeringen de offentliga utredningarna i uppgift att analysera konsekvenserna i förhållande till miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling. Regeringen bör även utreda hur stödet till de offentliga utredningarna kan utvecklas så att dessa ges tillräckliga förutsättningar att klara uppgiften.

Utöver dessa förslag gör delegationen bedömningen att regeringen bör stärka sin kapacitet att möta behovet av samordnad styrning igenom förändring av Agenda 2030. Dessutom bör regeringen systematiskt integrera kunskap om agendan i utbildningar för myndighetsledningar och anställda i Regeringskansliet.

Delegationens förslag för stärkt kunskap, forskning och innovation

- Inför nästa forskningsproposition ger regeringen i uppdrag till universitet och högskolor, forskningsfinansiärer och andra relevanta myndigheter att belysa forsknings- och innovationsbehov i relation till Agenda 2030.
- Inför kommande forskningsproposition utreder regeringen hur tvärdisciplinär kompetens kan stimuleras och premieras.
- Regeringen ger Universitetskanslersämbetet i uppdrag att göra en utvärdering av universitetens och högskolornas arbete för att leva upp till högskolelagens krav på att främja hållbar utveckling i undervisningen.
- Regeringen ger Skolverket i uppdrag att ta fram ett förslag avseende innehåll, genomförande och finansiering av kompetenshöjande och stödjande åtgärder för pedagoger och skolledare om lärande för hållbar utveckling och hur genomförandet av utbildningen ska samordnas. Skolverket bör i samverkan med Skolinspektionen även få i uppdrag att följa upp hur utbildning för hållbar utveckling tillämpas i för-, grund- och gymnasieskolor i Sverige.

Utöver dessa förslag gör delegationen bedömningen att regeringen i kommande forskningspropositioner bör prioritera utmaningsdriven forskning och innovation inom områden som bidrar till omställning till hållbar utveckling i linje med Agenda 2030. Regeringen bör också i kommande forskningsproposition särskilt belysa vikten av forskningssamarbete med de utvecklingsländer som har störst utmaningar att genomföra Agenda 2030. Delegationen gör även bedömningen att regeringen bör verka för att utformningen av EU:s ramprogram för forskning och innovation stödjer Agenda 2030, samt att forskningsfinansiärer i högre grad än i dag bör samarbeta och klassificera ansökningar om medel för forskning och innovation i relation till målen i Agenda 2030.

Stärkta förutsättningar för lokal och regional nivå

En stor del av ansvaret för de åtgärder som bidrar till genomförandet av Agenda 2030 ligger på kommuner och landsting. Delegationen anser att

det är angeläget att Agenda 2030 och hållbar utveckling får ökat genomslag i kommuner och landsting samt att agendan integreras i ordinarie styrning och ledning. Som ett led i genomförandet är det angeläget att kommuner och landsting fullt ut använder den potential för hållbar utveckling som finns inom ramen för offentlig upphandling och att Upphandlingsmyndigheten har kapacitet och resurser att ge ett tillräckligt stöd.

Delegationens förslag för stärkta förutsättningar på regional och lokal nivå

- Regeringen ingår ett handslag med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) med en gemensam programförklaring för det fortsatta genomförandet av Agenda 2030 på lokal och regional nivå. Handslaget bör ta sin utgångspunkt i delegationens förslag till riksdagsbundet mål för Agenda 2030. Inom ramen för handslaget bör parterna utveckla lämpliga former för kunskapsförmedling och kunskapsspridning till stöd för genomförandet av agendan.
- Regeringen tydliggör i en proposition till riksdagen ansvaret för hållbar utveckling i det regionala tillväxtarbetet genom ett tillägg i målet för regional tillväxtpolitik.
- Regeringen ger länsstyrelserna i uppdrag att, i samverkan med andra aktörer inom länen, verka för att målen i Agenda 2030 nås samt att sprida information om arbetet med Agenda 2030 på lokal och regional nivå.

Alla aktörers delaktighet

Genomförandet och uppföljningen av Agenda 2030 förutsätter att alla samhällssektorer och aktörer är engagerade och samverkar om problemformuleringar, lösningar, uppföljning och utvärdering. Genom att skapa öppna och återkommande forum för samverkan och dialog säkerställer regeringen att den får ett komplett och väl förankrat underlag för sitt arbete med genomförandet av agendan.

Delegationens förslag om forum för dialog

- Regeringen arrangerar ett nationellt Agenda 2030-forum för att förankra rapporteringen och inhämta kunskap från olika sektorer och aktörer inför de tillfällen Sveriges lämnar en fördjupad nationell rapportering om genomförandet av Agenda 2030 till FN:s politiska högnivåforum för hållbar utveckling (HLPF). Deltagarna i forumet bör representera en bredd av sektorer och aktörer, i synnerhet barn och unga samt de som traditionellt sett har svårt att få tillgång till ordinarie samråd.
- Regeringen ger länsstyrelserna i uppdrag att arrangera regionala Agenda 2030-forum för olika sektorer och aktörer på lokal och regional nivå. Forumen bör genomföras i samverkan med landstingen och i samråd med kommuner och andra relevanta aktörer på lokal och regional nivå.

Näringslivets roll i genomförandet

En förutsättning för omställningen till en hållbar utveckling är ett väl fungerande näringsliv med hållbara affärsmodeller. Detta förutsätter i sin tur långsiktiga spelregler och dialog. Delegationen gör bedömningen att regeringen bör uppmuntra nya samarbetsformer genom att bjuda in företag och representanter för näringslivets organisationer till en strukturerad kontinuerlig dialog för att diskutera hur näringslivet kan bidra till hållbar utveckling i Sverige, inom EU och i internationella sammanhang. Nya samarbetsformer mellan det offentliga, näringslivet och forskningen bör även uppmuntras för att främja innovation och mobilisera resurser. Upphandling och hållbarhetsrapportering är viktiga verktyg för att styra mot hållbar utveckling. Delegationen ser att det finns behov av att tydliggöra möjligheten att genomföra hållbara upphandlingar. Regeringen bör också ha en fortsatt dialog med samhällets aktörer kring om det finns skäl att införa krav på utökad hållbarhetsrapportering. Småföretagens särskilda utmaningar bör beaktas. Delegationen anser att svenska företag ska efterleva internationella riktlinjer för hållbar utveckling och att det är viktigt att regeringen fortsatt uttrycker en sådan förväntan. Företag med en framgångsrik hållbarhetsagenda bör lyftas fram som goda exempel i handels- och investeringsfrämjandet och Sida bör få ett fortsatt uppdrag att underlätta engagemang för hållbar utveckling inom näringslivet.

Delegationens förslag för näringslivets roll i genomförandet

- Regeringen tillsätter en utredning om en förstärkt nationell lagstiftning för företag och mänskliga rättigheter i enlighet med de internationella konventioner och riktlinjer som Sverige ratificerat. Utredningen bör ta hänsyn till hur svenska företag påverkas av andra internationella regelverk och andra länders lagstiftning. Om utredningens förslag blir att införa skärpt svensk lagstiftning bör Sverige även verka för motsvarande skärpning inom EU och det internationella samfundet.

Arbetsmarknadens parter roll i genomförandet

Den svenska arbetsmarknadsmodellen har lett fram till stora framsteg vad gäller stabilitet på arbetsmarknaden och ekonomiska och sociala villkor för arbetstagare i Sverige. Den har en betydelsefull roll i det svenska genomförandet av Agenda 2030 och arbetsmarknadens parter är viktiga aktörer för Sveriges omställning till ett hållbart välfärdssamhälle. Det är angeläget att ambitionen bland arbetsmarknadens parter höjs inom områden som har bäring på hållbar utveckling. För att möta det starka trycket för att nå klimatmålen kan parterna spela en avgörande roll för att skapa goda förutsättningar för omställning, t.ex. genom att sluta omställningsavtal och enas om insatser för kompetensutveckling. Parterna har även en viktig roll när det gäller att sprida kunskap om Agenda 2030 och hållbar utveckling till arbetstagare och arbetsgivare. Sveriges modell för social dialog innebär möjligheter att ta en ledande roll i dessa frågor på global nivå och i det multilaterala samarbetet. Delegationen bedömer att det är viktigt att regeringen fortsatt värnar den svenska arbetsmarknadsmodellen och verkar för anständiga arbetsvillkor och social dialog inom EU och internationellt.

Ett självständigt, öppet och livskraftigt civilsamhälle är en hörnsten i ett demokratiskt samhälle och en förutsättning för omställning till hållbar utveckling. Regeringen bör fortsatt verka och stå upp för att stärka de medborgerliga och politiska rättigheterna, inklusive rätten att organisera sig, i alla länder. I Sverige bidrar det civila samhällets organisationer till genomförandet av agendan genom samverkan sinsemellan samt med kommuner, landsting, statliga myndigheter, näringslivet och forskningen. Den statliga bidragsgivningen och bidrag från kommuner och landsting till civila samhällets organisationer är viktiga medel för genomförandet av Agenda 2030. Det är angeläget att bidragsgivningen är långsiktig för att på bästa vis möjliggöra en hållbar verksamhet. Civila samhällets aktörer är viktiga genomförare av många centrala samhällsfunktioner, bland annat inom välfärdsområdet, men även för att skydda och bevara naturresurser. Det är därför viktigt att främja och underlätta för samverkan mellan det offentliga och civila samhället, exempelvis genom idéburna offentliga partnerskap (IOP).

Att kommunicera Agenda 2030

Regeringen och de statliga myndigheterna bör kommunicera och tillgängliggöra hur den egna verksamheten bidrar till genomförandet av Agenda 2030. Det skapar förutsättningar för olika samhällsaktörer och för enskilda att förhålla sig till pågående arbeten. Det kan också skapa tillfällen till samverkan mellan myndigheter. Öppen och saklig kommunikation bidrar till såväl ökad kunskap hos enskilda, som till delaktighet i samhället. Genom den statliga bidragsgivningen bör regeringen möjliggöra för civila samhället att verka som folkbildare för agendan.

Världens möjlighet

Den globala utvecklingen går i både positiv och negativ riktning. De utmaningar världen står inför kräver handling som leder till förändring. De politiska åtaganden och överenskommelser som följs upp har visat sig ge effekt. När viljan finns och länder enas, eller när breda och långsiktiga överenskommelser kan nås mellan och inom länder, kan en verklig samhällsomställning åstadkommas. I jämförelser av resultat och förutsättningar att nå målen i Agenda 2030 kommer Sverige väl ut. Det finns samtidigt flera områden med stora utmaningar nationellt sett. Utifrån de internationellt sett gynnsamma förutsättningarna har Sverige ett stort ansvar att bidra till agendans globala genomförande. Sverige bör därför fortsatt vara pådrivande i EU och i internationella organ för ett ambitiöst globalt genomförande. Delegationens förslag och bedömningar syftar till att stärka kapaciteten att genomföra agendan ur ett nationellt perspektiv, men också att bidra till det globala genomförandet. Genom att vidta åtgärder som stärker den egna kapaciteten får Sverige ytterligare stärkt förmåga att bidra till agendans genomförande globalt och därigenom ta ett verkligt ledarskap i arbetet för hållbar utveckling.

De utmaningar Sverige och världen står inför gällande t.ex. klimatförändringar och ojämlikhet är förenade med stora samhällskostnader. Så stora kostnader att Sverige inte har råd att inte agera. Samtidigt innebär åtgärderna inom ramen för agendan stora möjligheter att skapa positiva effekter inom flera områden, exempelvis bättre hälsa och miljö, samt ökad sysselsättning. För många företag innebär ett integrerat hållbarhetsarbete i kärnverksamheten konkurrensfördelar och långsiktig lönsamhet. Enligt FN kommer genomförandet av Agenda 2030 kräva enorma investeringar. FN menar samtidigt att dessa resurser redan existerar och att lösningen är att rikta resurserna så att de styr mot hållbar utveckling. Det snabbaste och mest effektiva sättet att genomföra Agenda 2030 och nå den omställning som krävs är att använda kraften i ordinarie processer. Agenda 2030 och hållbar utveckling måste integreras i den dagliga verksamheten och kan inte vara ett projekt vid sidan av. Delegationens förslag är utformade för att förstärka arbetet inom de redan resurssatta ordinarie processerna. Förslagen i sig innebär inte några konsekvenser för de ekonomiska ramar som statsförvaltningen har att verka inom, men på flera områden kommer det krävas omprioriteringar och att medel riktas om. Det är de beslut om åtgärder som sedan tas inom de förstärkta ordinarie processerna som leder till den verkliga omställningen. Denna omställning kommer i flera fall att behöva få kosta, eftersom kostnaden för att inte ställa om kommer att vara större. Flera av delegationens förslag syftar till att stärka kapaciteten att ta fram välgrundade förslag på åtgärder. Åtgärderna måste analyseras utifrån kostnadseffektivitet och måluppfyllelse, vilket ofta kräver uppföljning, utvärdering och analys. Ibland krävs att nya beslut tas då en åtgärd visar sig inte ha önskad, eller tillräcklig, effekt. I kostnadseffektivitet och måluppfyllelse måste även vägas in långsiktiga effekter och kostnader av att avstå från en åtgärd. Åtgärder som i förlängning kan riskera att leda till flerfald högre kostnader eller oåterkalleliga förändringar för framtida generationer. Att ta hänsyn till eventuella målkonflikter och ta tillvara potentiella synergier inom och mellan sakområden utgör också en viktig aspekt för att uppnå ett kostnadseffektivt agerande. Delegationens förslag syftar genomgående till att stärka kapaciteten att ta fram bättre underlag för att bedöma vilka åtgärder som krävs och som i dag är mest kostnadseffektiva och leder till måluppfyllelse, för att därigenom driva arbetet för hållbar utveckling framåt. Sammanfattningsvis konstaterar delegationen att de konkreta förslag som delegationen lägger i betänkandet inte medför några konsekvenser för de ekonomiska ramar som berörda delar av statsförvaltningen har att verka inom. Det inkluderar de medel som avsätts för kommittéväsendet, Regeringskansliet samt övriga myndigheters budgetramar. Däremot kommer det krävas omprioriteringar och att medel riktas om.

Förteckning över remissinstanserna

Slutbetänkandet Världens utmaning – världens möjlighet (SOU 2019:13) har skickats till 276 remissinstanser. Av dessa har 182 inkommit med svar varav 9 avstår från att yttra sig.

Följande remissinstanser har yttrat sig över slutbetänkandet: 2022 Initiative Foundation, Akademiska Hus, Almega, Arbetsförmedlingen, Arbetsgivarverket, Avfall Sverige, Borås kommun, Boverket, Chalmers tekniska högskola, Concord Sverige, Delegationen för cirkulär ekonomi, Diskrimineringsombudsmannen, Djurens rätt, Djurskyddet Sverige, E.ON Sverige, Ekonomistyrningsverket, Energiföretagen, Ericsson, Exportkreditnämnden, Finansinspektionen, Folkbildningsrådet, Folkhälsomyndigheten, Formas, Forum – idéburna organisationer med social inriktning, Forum för levande historia, Forum Syd, Funktionsrätt Sverige, Försvarmakten, GD10+1, Global Compact Network Sweden, Global utmaning, Göteborgs kommun, Göteborgs universitet, Havs- och vattenmyndigheten, Huddinge kommun, Hyresgästföreningen, ICC Internationella Handelskammaren, IKEA, Institutet för språk och folkminnen, Jernkontoret, Judiska Centralrådet, Jämställdhetsmyndigheten, Jönköpings kommun, Kammarkollegiet, Kemikalieinspektionen, Kommerskollegium, Konjunkturinstitutet, Konkurrensverket, Konstnärsnämnden, Konsumentverket, Kriminalvården, Kungl. Tekniska Högskolan, Landsorganisationen i Sverige, Region Skåne, Lantmäteriet, Linköpings kommun, Linköpings universitet, Livsmedelsverket, LSU – Sveriges ungdomsorganisationer, Luftfartsverket, Lunds universitet, Läkemedelsverket, Länsstyrelsen i Blekinge län, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Gotlands län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Väster-norrlands län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Örebro län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Malmö kommun, Mistra Urban Futures, MUCF Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för digital förvaltning, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Nacka tingsrätt Mark- och miljödomstolen, Naturhistoriska riksmuseet, Naturvårdsverket, Patent- och registreringsverket – PRV, Pensionärernas Riksorganisation – PRO, Ragn-Sells AB, Riksantikvarie-ämbetet, Riksidrottsförbundet, Riksrevisionen, RISE Research Institutes of Sweden AB, Robertsfors kommun, Rättviks kommun, Sametinget, Sandvikens kommun, SIDA, Sjöfartsverket, Skatteverket, Skellefteå kommun, Skogsindustrierna, Skogsstyrelsen, Skolinspektionen, Skärgårdarnas Riksförbund, SMHI, Socialstyrelsen, Statens centrum för arkitektur och design, Statens energimyndighet, Statens jordbruksverk, Statens konstråd, Statens kulturråd, Statens museer för världskultur, Statens skolverk, Statens veterinärmedicinska anstalt, Statens väg- och transportforskningsinstitut-VTI, Statistiska centralbyrån, Statskontoret, Stiftelsen för miljöstrategisk forskning, Stiftelsen Håll Sverige Rent,

Stockholm Environment Institute SEI, Stockholm Resilience Centre
Stockholms universitet, Stockholms universitet, Strömstads kommun,
Strömsunds kommun, Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll –
Swedac, Sundbybergs kommun, Sveaskog, Svea hovrätt Mark- och miljö-
överdomstolen, SveMin, Svensk Handel, Svenska FN-förbundet, Svenska
institutet, Svenska Kyrkan, Svenska Petroleum och Biodrivmedel-
institutet, Svenska Turistföreningen, Svenska Unescorådet, Svenskt
Näringsliv, Sveriges Akademikers Centralorganisation SACO, Sveriges
Allmännyttiga Bostadsföretag, Sveriges Byggindustrier, Sveriges Folk-
högskolor, Sveriges geologiska undersökning, Sveriges Kommuner och
Regioner, Sveriges lantbruksuniversitet, Sveriges universitets- och hög-
skoleförbund, Sveriges Åkeriföretag, Teknikföretagen, Tillväxtverket,
Tjänstemännens Centralorganisation, Trafikanalys, Trafikverket,
Transportföretagen, Transportstyrelsen, Umeå kommun, Umeå univer-
sitet, Universitetskanslersämbetet, Upphandlingsmyndigheten, Uppsala
kommun, Uppsala universitet, Verket för innovationssystem – Vinnova,
Vimmerby kommun, Vännäs kommun, Världsnaturfonden WWF Sverige,
Västra Götalandsregionen, Växjö kommun, Växjö tingsrätt, Åmåls
kommun, Återvinningsindustrierna, Ängelholms kommun och Östersunds
kommun.

Yttranden har även kommit in från följande: Effektiv altruism, Energi-
kontor sydost, Essity Internal, Fairtrade Sverige, Frank Götmark, Fysio-
terapeuterna, Göteborgsregionen, Kungliga vetenskapsakademien, Lika
unika, Naturvetarna, Nätverket idéburen sektor Skåne, Projekt framtid,
Region Norrbotten, Region Stockholm, Region Uppsala, Region Väster-
botten, Riksförbundet för social och mental hälsa (RSMH), Sahlgrenska
akademins studentkår, Scania CV AB, Sensus studieförbund, Statens
geotekniska institut (SGI), Svenska Science Centres, Svenska kraftnät,
Sveriges ingenjörer, Svenska institutet för standarder, Sveriges kristna råd,
Sveriges Kvinnolobby, Sveriges stadsmissioner, TEKO, Sveriges textil-
och modeföretag, Transparency International, Universitets- och högskole-
rådet och Vision.

Miljödepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 juni 2020

Närvarande: statsminister Löfven, ordförande, och statsråden Lövin, Johansson, Baylan, Hallengren, Hultqvist, Andersson, Bolund, Damberg, Shekarabi, Ygeman, Linde, Ekström, Eneroth, Nilsson, Ernkrans, Lind, Hallberg, Nordmark, Micko

Föredragande: statsrådet Lövin

Regeringen beslutar proposition Sveriges genomförande av Agenda 2030